
BALVU MUIŽAS APBŪVES UN TAI
PIEGUĻOŠO TERITORIJU APSTĀDĪJUMU
UN PUBLISKO ĀRTELPU ATTĪSTĪBAS
TEMATISKAIS PLĀNOJUMS

1.redakcija

PASKAIDROJUMA RAKSTS

Pasūtītājs:

Balvu novada pašvaldība

Izpildītājs:

SIA „Veido vidi”

Balvi 2023

Saturs

1. Ievads	4
1.1. Vispārīga informācija un vēsturisko materiālu analīze	4
1.2. Tematiskā plānojuma izstrādes pamatojums	6
2. Ainavas politikas dokumentu nostādnes	8
2.1. Eiropas ainavu konvencijas pamatnostādnes	9
2.2. Ainavu politikas pamatnostādnes	9
2.3. TmP sasaiste ar reģionāla un lokāla mēroga plānošanas dokumentiem un tiesību aktiem	9
3. Sabiedrības līdzdalības analīze	13
3.1. Socioloģiskā anketēšana nejauši izvēlētiem respondentiem	13
3.2. Sabiedrības līdzdalības pasākums	17
4. Esošās situācijas ainavas analīze	21
4.1. Ainavas vispārējs raksturojums	21
4.2. Ainavas struktūru inventarizācija	23
4.3. Ainavas specifisks novērtējums	26
4.3.1. <i>Ainavas estētisko un ekoloģisko kvalitāšu novērtējums</i>	26
4.3.2. <i>Ainavas mobilitātes infrastruktūras novērtējums</i>	28
4.3.3. <i>Ainavu riska un ietekmju zonas</i>	29
4.4. Ainavas kvalitātes mērķis	31
4.4.1. <i>Ainavas vērtības un identitāte</i>	32
5. Konceptija un ainavas telpiskie risinājumi	32
5.1. Plānošanas konceptuālie rīki	33
5.2. Ainavas telpiskie principi	34
5.3. Zili zaļās struktūras telpiskie principi	34
5.4. Pilsētvides mobilitāte	35
5.5. Inženiersistēmas (ELT, ŪKT, LKT)	37
5.5.1. <i>ELT konceptuālie risinājumi</i>	37
5.5.2. <i>ŪKT un LKT konceptuālie risinājumi</i>	38
5.6. Plānotais funkcionālais un tematiskais zonējums un aktivitātes	38
5.7. Identitātes pārneses principi	40
5.7.1. <i>Vienota labiekārtojuma konceptuālās vadlīnijas</i>	41
5.7.2. <i>Vienota segumu konceptuālās vadlīnijas</i>	41
5.7.3. <i>Vienotas apstādījumu struktūras principi</i>	42
6. Zonu attīstības rekomendācijas	43
6.1. Balvu piekrastes zona (promenāde)	43
6.2. Balvu piekrastes zona (peldvieta)	44
6.3. Balvu piekrastes zona (Ezera pastaigu maršruts)	45
6.4. Balvu muižas parka zona	45
6.5. Lāča dārza zona	46
6.6. Jaunatnes parka zona	47
6.7. Vecpilsētas radošā kvartāla zona	48
6.8. Bolupes labā krasta zona	48
7. Teritoriju attīstības īstenošanas secība	49
GRAFISKĀS DAĻAS	52
I Grafiskā daļa – Esošās situācijas kartes	52
II Grafiskā daļa – Ainavas analīzes kartes	52
III Grafiskā daļa – Ainavas koncepcijas kartes	52
IV Grafiskā daļa – Perspektīvo zonu rekomendāciju kartes	52
PIELIKUMI	52

Terminu skaidrojumi

Ainava – teritorija tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā. Ainava ir gan fizioģeogrāfisks komplekss, gan vēsturiski pārmantota tradīcija, paražu un estētisko īpašību kopums, kultūras mantojums, kam piemīt noteikta struktūra un funkcijas.

Apstādījumi – speciāli izveidotas un koptas zaļās teritorijas, ietverot koku un krūmu stādījumus, zālienu un labiekārtojuma infrastruktūras elementus.

Autostāvvietā – transporta līdzekļu novietošanai izbūvēts un ierīkots laukums, ietverot iebrauktuves un labiekārtojumu.

Bioloģiskā daudzveidība – dzīvo organismu formu dažādība visās vidēs, tai skaitā sauszemes, jūras un citās ūdens ekosistēmās un ekoloģiskajos kompleksos, kuru sastāvdaļas tās ir. Tā ietver daudzveidību sugas ietvaros, starp sugām un starp ekosistēmām.

Degradēta teritorija – teritorija ar izpostītu vai bojātu augšņu segu, pamestas apbūves, derīgo izrakteņu ieguves, saimnieciskās un militārās darbības teritorijas vai piesārņotas vietas, kuras ietekmē vai var ietekmēt augsnes spēju pildīt tās funkcijas, vidi, cilvēku veselību un drošību, kā arī ainavu, kultūras un dabas mantojumu.

Ilgspējīga attīstība – sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

Infrastruktūra – tautsaimniecības teritoriālās struktūras sastāvdaļa, ko veido transporta, sakaru, tirdzniecības, enerģētikas un ūdenssaimniecības sistēma, kā arī mājojli, skolas, veselības aizsardzības, kultūras, sporta u.tml. iedzīvotāju aprūpes objekti un to izkārtojums kādā teritorijā.

Integrēta plānošana – process, kas īpašās plānošanas aktivitātēs iesaista dažādus administratīvos līmeņus un dažādus sabiedrības un ekonomikas sektorus jeb nozares, pretstatā nozaru plānošanai. Integrētā plānošana ir kā fokālais punkts institūciju iniciatīvām un attiecīgo resursu piesaistīšanai. Integrētās jeb visaptverošās plānošanas kontekstā ekonomikas, sociālie, ekoloģiskie un kultūras faktori tiek apvienoti un kombinēti, lai sniegtu priekšlikumus teritoriāliem un infrastruktūras izmantošanas lēmumiem ar mērķi veicināt ilgtspējīgu teritoriālu attīstību.

Jaunrade – cilvēka darbība, kuras rezultātā tiek radītas kvalitatīvi jaunas, oriģinālas materiālās un garīgās vērtības vai idejas. Garīgs darbs, kur tiek saskatītas un attīstītas neparastas, īpatnējas attiecības starp apkārtējām lietām, parādībām, idejām, faktiem u.tml.

Kempings – viesu izmitināšanas un apkalpošanas objekts, kurā atļauts ierīkot telšu vietas, izvietot atpūtas vagoniņus, ceļojumu treileru un viesu transporta līdzekļu stāvvietas, būvēt vieglu konstrukciju ēkas viesu izmitināšanai. Kempinga teritorijā atļauts būvēt arī administrācijai un viesu apkalpošanas vajadzībām nepieciešamās būves.

Labiekārtojums – gājēju un veloceliņš, bērnu rotaļu laukums, aprīkojums aktīvās atpūtas un sporta nodarbībām, ielu un parku mēbeles, soliņi, atkritumu tvertnes, apgaismes ķermeņi, funkcionāli un dekoratīvi vides dizaina elementi.

Laukums – atklāto telpu teritorija bez apstādījumiem (vai ar nelielu apstādījumu īpatsvaru), parasti iesegta ar cieta segumu un galvenokārt tiek izmantota sabiedriskiem (pulcēšanās) nolūkiem. Laukuma robežas Plānojumā ir noteiktas ar sarkanajām līnijām, tajos var būt norobežotas satiksmes joslas, izvietotas ielu mēbeles un vides dizaina elementi (pieminekļi strūklakas un citas arhitektūras mazās formas) .

Monitorings – regulāri novērojumi laikā un telpā, saskaņā ar noteiktu programmu un pēc vienotas metodikas, kuru mērķis ir sekot kāda procesa norisei.

Pārvaldība – uz zināšanām balstīts darbību kopums konkrēta mērķa sasniegšanai, efektīvi izmantojot resursus un iesaistot visplašāko dalībnieku loku – valsts pārvaldes un zinātniski pētnieciskās institūcijas, pašvaldības un sabiedrību.

Peldvieta – peldēšanai paredzēta labiekārtota vieta vai arī jebkura vieta jūras piekrastē un pie iekšzemes ūdeņiem, kurā peldēšanās ir droša un nav aizliegta un kuru iedzīvotāji izmanto atpūtai peldsezonas laikā.

Piesārņojums – attiecībā uz peldūdeņiem ir mikroorganismu un/vai citu organismu piesārņojums vai atkritumi, kas ietekmē peldvietu ūdens kvalitāti un rada apdraudējumu peldētāju veselībai.

Pludmale – jūras, ezera vai upes krasta teritorija starp ūdens līmeni un vietu, kur sākas dabiskā sauszemes veģetācija.

Revitalizācija – sena apbūves kompleksa vai teritorijas funkcionāla aktivizācija, pielāgojot to jaunai sabiedriskai funkcijai.

Sasniedzamība – attiecas uz to, cik viegli sasniedzami galamērķi. Papildus fiziskai sniedzamībai, izmantojot transporta infrastruktūru, savienojamība ar modernu telekomunikāciju sistēmu starpniecību veicina teritoriju sniedzamību netaustāmā veidā. Sniedzamība ir atkarīga no transporta infrastruktūras un pakalpojumu izplatības un kvalitātes.

Zilais karogs – Peldvietas kvalitātes sertifikāts, kas apliecina tās tīrības un servisa atbilstību visaugstākajiem standartiem.

Lietotie saīsinājumi

TmP – Tematiskais plānojums

APP – Ainavu politikas pamatnostādnes

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

EAK – Eiropas ainavu konvencija

ĪADT – Īpaši aizsargājama dabas teritorija

MK – Ministru kabinets

TIAN – Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

LPR – Latgales plānošanas reģions

1. Ievads

1.1. Vispārīga informācija un vēsturisko materiālu analīze

Balvu pilsēta atrodas valsts ziemeļaustrumu daļā starp Gulbenes, Alūksnes un Viļakas pilsētām. Balvi ir salīdzinoši jauna pilsēta, bet ar vēsturiski telpiski spēcīgu nozīmi, kas veidojusies līdz ar 18.gs. otrajā pusē Balvu ezera krastos Hilzenu dzimtas uzcelto koka pusmuižu. 19.gs. pirmajā pusē tiek izveidots muižas centrs, kas ietver deviņas dzīvojamās ēkas muižas kompleksā, turklāt tas ir daļēji saglabājies līdz pat mūsdienām. Līdz ar muižas centra izveidošanos, 19.gs. otrajā pusē tiek uzcelta Balvu muižas pils. Ēka celta klasicisma stilā (1870.-1880.g.), uz galveno ieeju veda gar ēkas fasādi izveidoti pandusi, ērtākai piebraukšanai ar karieti līdz pašām pils durvīm. Sakarā ar 1922. gada dedzināšanu, pils tiek atjaunota pavisam citā veidolā, tādā, kāds tas ir redzams mūsdienās, bijušie pandusi un portiks netiek atjaunots. Pēc dedzināšanas pils tiek nodota Izglītības Ministrijas īpašumā un tajā tiek veikta pārbūve, pielāgojot to skolas vajadzībām, kā arī pils parkā tiek izveidoti sporta laukumi. 1941. gadā ēku pārņem vācu karaspēks un izmanto to kara hospitāļa vajadzībām. Pametot pili, vācu karaspēks pili līdz ar pašiem Balviem nodedzina. 1947. gadā muižas pils tiek atkārtoti atjaunota un tajā atgriežas skola, kas pastāv līdz pat 2010. gadam.

Materiālu par muižas kompleksa vēsturiskajiem attīstības periodiem kā arī par parka veidošanos un tā attīstības gaitu nav daudz, tomēr ir pieejamas vairākas vēsturiskās liecības, kas atrodamas Balvu muzeja arhīvā un Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldē – ir pieejamas tādas liecības kā apraksti, vizuālie attēli un kartogrāfiskie materiāli. Daļa vēsturisko materiālu ir pieejami arī Latvijas Valsts vēstures arhīvā. Apzinot pieejamos materiālus, var secināt, ka Balvu muižas un tās piegulošo teritoriju veidolu ir ietekmējuši dažādi vēsturiski procesi – telpiskā struktūra ir veidojusies politisko varu, tehnoloģiju un ekonomisko apsvērumu ietekmē.

Balvu muižas un visas pilsētas vēstures pētījumus sistemātiski veic ne tikai Balvu novada muzejs, bet pētniecībai ir pievērsusies arī Irēna Šaicāne, kuras ievāktie vēstures dati ir apkopoti un atrodami 2009. gadā izstrādātā vērienīgā monogrāfijā. I. Šaicānes materiāli¹ liecina, ka par Balvu ezera krastos izveidoto pusmuižu norāda jau 1765. un 1770. gada inventāra saraksti. Savukārt parka attīstības aizsākumi atrodami 1806. gadā, tieši pēc pils izbūves.

Apzinot Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes sniegtos datus² var secināt, ka muižas kompleksa telpisko kompozīciju un plānojumā unikālu tēlu veidoja pils pretējā pusē esošais muižas augļu dārzs, kurš tagad saukts par Lāča dārzu. Augļu dārzu puslokā ietvēra zemes valnis un lazdu aleja. Šajā teritorijā dominējošā iezīme bija centrā izvietotais dīķis, kā arī, liecības rāda, ka senāk tajā ir bijušas arī dārznieka un ābolu mājas. Šobrīd šī vieta tiek izmantota kā atpūtas vieta pilsētas iedzīvotājiem – tajā vairs nav sastopami augļu koki, un dārzs ir papildināts ar dažādu akmeņu krāvumiem.

No rakstiskām liecībām³ un kartēm var secināt, ka muižas parka īpatnības raksturo parādes pagalmā esoši regulārie stādījumi, nelielie augļu dārzi ieejas ceļam abās pusēs un

¹ Balvu pils arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija (48) VKPAI Nr. 3242/2010

² NKMP. Balvu muiža. Lietas nr. 8108 – Balvu muižas apbūve, klēts (1760., 1870-1880). Pieminēkļu dokumentācijas centrs, inv. Nr. 49830

³ NKMP. Balvu muiža. Lietas nr. 8108 – 1996. gada Parka apraksts. Pieminēkļu dokumentācijas centrs, inv. Nr. 16038-7

aiz pils 2 garenas lauces ar izteiktām skatu perspektīvām uz ezeru. Mūsdienās viena no laucēm jau sākusi aizaugt, pie pils izveidoti sporta laukumi, un pils austrumos un ziemeļaustrumos parka galvenajā daļā vēsturiskais plānojums ir vāji saglabājies. Parku šķērso arī divas nelielas gravas ar tiltiņiem. Kādreiz izteikti krāšņā parka bojāeja aizsākusies un turpinājusies pēckara periodā – pamazām aizauguši kādreizējie dīķi un izzuduši lielie koki⁴. Balvu muižas parka un tā pieguļošo teritoriju vēsturiskais tēls redzams 1. un 2. attēlā. Attēlos nolasāma vietas unikālā sajūta, kas caur ainavu ataino Balvu svarīgākās vēsturiskās vērtības un identitāti. Redzams, ka parkā sastopamas 19. gadsimta ainaviskajam parkam raksturīgās iezīmes – tālas skatu līnijas, kas paver skatu uz dabiski veidotu ainavu ar augstiem kokiem un krūmu grupām, kā arī dekoratīvie elementi – lapene, kurai turpat netālu novietota skulptūra un grezna vāze uz postamenta. Autentisku tēlu jau izsenis padara arī Balvu ezers, kurā aspoģuļojas debesis un kuram no otra krasta veidojas interesantas un ainaviskas skatu perspektīvas uz pili un parku.

Attēls Nr. 1. Balvu parka lapene un skulptūra

Attēls Nr. 2. Skats uz Balvu ezeru 1917. gadā

Jaunas publiskas nozīmes būves sašķeļ vēsturisko Balvu muižas kultūrtelpu. Balvu muižas parkā centrālajā daļā ir izbūvēta estrāde, ap to asfaltētu celiņu tīkls un autostāvvietas. Pirmo reizi kartē Balvu estrāde tiek attēlota 1963. gadā. Ar estrādes izbūvi kultūrvēsturiskajā ainavtelpā izbūvētie jaunie asfaltētie ceļi būtiski izmaina vēsturiskos ceļu tīklojumus un saikni ar vēsturi. Jau 1986. gada kartē ir attēlotas jaunas būves uz ass no muižas Dienvidu fasādes uz Lāča dārzu, pārraujot to, kas veicina vēsturiskās kompozīcijas zaudēšanu.

Var secināt, ka Balvu muižas parkam ir saglabājusies aptuveni sākotnējā platība, taču ir zudusi lielākā daļa telpiskās un plānojuma struktūras⁵. No estrādes uz austrumiem ir saglabājusies parka galvenā lauce un gar to izteiksmīgas koku grupas, tomēr ir pilnībā izzudis pastaigu ceļu tīkls. Parkā novērojams, ka attīstības gaitā nav veikta veiksmīga koku apsaimniekošana un veidojas pārlietu biezas koku grupas, kas rada “stabu” efektu.

Balvu pilsētas nosaukums veidojies no *Balows*. Laika gaitā pilsētas nosaukums ir veidojies politisko režīmu maiņu rezultātā. 1820. gada kartē parādās nosaukums *Balowskoi* un 1914. gada kartē *Bolwa*. Pirmo reizi 1905. gadā nosaukums Balvi parādās kirlica rakstā.

⁴ NKMP. Balvu muiža. Lietas nr. 8108 – Balvu muižas klēts būvvesture (izziņa). Pieminekļu dokumentācijas centrs, inv. Nr. 42223-4

⁵ NKMP. Balvu muiža. Lietas nr. 8106 – Atzinums par Balvu pamatskolas un pilsētas (bij. Balvu muižas) parku, 2009. gads

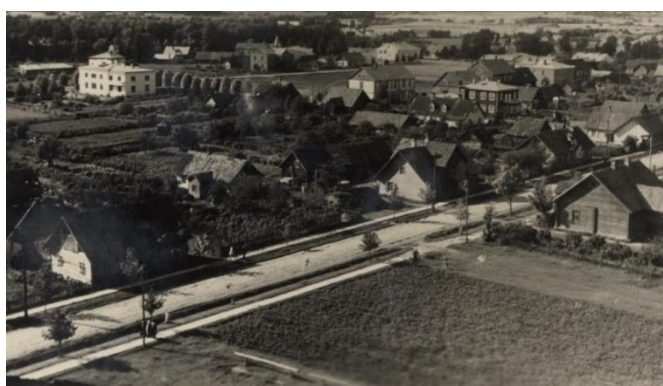
Latviešu valodā Balvu nosaukums pirmo reizi atspoguļojas 1920.-1940. Latvijas armijas kartēs.

Pilsētas attīstības gaitā ielu infrastruktūra ir maz mainījiesies – 90 % no vēsturiskā ielu tīklojuma ir saglabājies. Izmaiņas novērojamas galvenokārt pilsētas galvenajā maģistrāles trasē. RKKA 1905. gada kartē ir redzams vecais ceļš, kas mūsdienās ir nosaukts par Partizānu ielu, to kā galveno ceļu beidza izmantot sakarā ar jaunā, iztaisnotā ceļa būvniecību. Jaunā ceļa izbūvei tika veidots uzbērums Balvu ezera ZA galā, tādējādi samazinot ezera platību un veidojot starp jauno un veco ceļu izteikti zemu un mitru vietu.

Pielāgojoties jaunu ēku izbūvei un sadzīvei pilsētā, ceļu tīklojumi ir mainījuši sākotnējo izskatu un funkciju. Mūsdienu Rūpniecības iela nav pārveidota kopš 1927. gada, kad tā pirmo reizi tiek uzrādīta kartē. Taču Tautas iela no sākotnējā taisnā tīklojuma 1963. gada kartē ir attēlota izliekta, krustojot mūsdienās esošo Partizānu ielu. Balvu pilsētas plānojuma un ielu infrastruktūras kartogrāfisko un vizuālo materiālu skatīt 3. un 4. attēlos.

Attēls Nr. 3. Balvu ielu infrastruktūra, 1963. gads

Attēls Nr. 4. Balvu pilsētas infrastruktūra 1917. gadā

Ielas ir ne vien izmainītas, bet arī ir izbūvētas jaunas, kā, piemēram, Ezeru iela, kas pirmo reizi ir attēlota 1986. gada kartē kā apaļa iela, kas perpendikulāri piesaistās pie Brīvības ielas. Tā šķērso Žaugupi un turpinās visa Pērkonu ezera garumā. Salīdzinot ar mūsdienu situāciju, 1986. gada kartē attēlots, ka ielas sākuma posms ir apaļš, taču mūsdienās tā ir minimāli izmainījusi savu formu.

Esošā situācijā Balvu pilsētībūvnieciskās vērtības ir mainījušās tikai fragmentāri, līdz ar to ainaviski telpiskā kontekstā, tās mūsdienās ir nolasāmas un integrējamas kā spēcīgi vietas identitātes simboli.

1.2. Tematiskā plānojuma izstrādes pamatojums

Tematiskā plānojuma (turpmāk tekstā – TmP) izstrādes nepieciešamība pamatojas uz normatīvo aktu likumu “Par pašvaldībām”, kas nosaka pašvaldības pienākumu gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu, t.sk., ielu, ceļu un laukumu būvniecību, rekonstruēšanu un uzturēšanu; ielu, laukumu un citu publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošanu; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošanu un uzturēšanu, kā arī nosaka kārtību, kādā izmantojami publiskā lietošanā esošie meži un ūdeņi.

TmP izstrādes mērķis ir nodrošināt vienotas apstādījumu struktūras izveidi, kas balstītos gan uz Balvu muižas parka vēsturiskās ainavas plānošanas principiem un tajā

sastopamo vērtību saglabāšanu, gan uz muižas apbūvei pieguļošo teritoriju kompozicionāli vienotas ainaviskās vides izkopšanu, teritoriju pieejamības un lietderības paaugstināšanu, un teritoriju, kā estētiskas atpūtas vietas, pilnveidi.

Ilgtermiņa tematisko plānojuma – Balvu muižas apbūves un pieguļošās teritoriju apstādījumu un publisko ārtelpu attīstība līdz 2040.gadam, rezultāts ir publiskās ārtelpas infrastruktūras attīstības koncepcija (priekšnoteikumi) prioritāri kompleksi attīstāmām vietām. TmP noteiktās robežas skatīt 5. attēlā.

APZĪMĒJUMI:

- TmP robeža
- - - iespējamā pastaigu maršruta trase

Attēls Nr. 5. TmP robeža un iespējamā pastaigu maršruta trase

Tematiskā plānojuma darba uzdevumi:

1. Veikt Balvu muižas apbūves un pārējo teritoriju vēsturiskās dokumentācijas analīzi.
2. Izstrādāt vispārējas vadlīnijas Balvu muižas apbūves un pārējo teritoriju attīstībai, ietverot vēsturisko apstādījumu kompozīciju (skatu līnijas, skatu punkti, stādījumu rindas, grupas, sortiments, daudzpakāpju stādījumi, u.c.) atjaunošanai, definējot prasības vienotas apstādījumu struktūras veidošanai apbūvē un ielu telpā.
3. Izstrādāt parka ainavu atjaunošanas priekšlikumu projektu, ietverot šādus risinājumus:
  - a. Parka funkcionālā zonējuma izstrādi, veicot parka ainavu analīzi un izvērtējot esošo parka infrastruktūru;
  - b. Balvu muižas parka, Lāča dārza, Jaunatnes parka (kadastra apz.3801 002 0124) tematiskā zonējuma izstrādi, ietverot parka kā urbanizētas vides sastāvdaļas pilnvērtīgu funkcionālo un rekreācijas nodrošinājumu;
  - c. Muižas parka labiekārtojuma elementu (soliņu, atkritumu urnu, norāžu un informācijas stendu, apgaismojuma, nožogojuma, u.c.) vienota dizaina izstrādi;

- d. Balvu muižas parkā esošās brīvdabas estrādes rekonstrukcijas priekšlikumu izstrādi;
  - e. Balvu muižas parka vēsturiskā celiņu tīkla atjaunošanas plāna izstrādi, ietverot vēsturiskai ainavai piemērotus pastaigu maršrutus, kas balstīti uz esošās transporta, riteņbraucēju un gājēju plūsmas izvērtējumu;
  - f. Balvu muižas apbūves un pieguļošo teritoriju attīstības koncepcijas īstenošanas veicamo darbu sastāvu un plāna izstrādi, ņemot vērā muižas ēkas kā administratīvās pārvaldes ēkas, Zaļās (kalpu) mājas kā radošās telpas attīstību, Balvu vēsturiskā centra dzīvināšanu;
  - g. Parka attīstības koncepcijas vizualizāciju izstrādi.
4. Izvērtēt un izstrādāt priekšlikumus transporta, riteņbraucēju un gājēju plūsmas raksturojumu un nosacījumus to organizācijai un attīstībai Balvu muižas apbūvē un pārējās publiskās teritorijās.
  5. Izvērtēt un izstrādāt priekšlikumus un risinājumus papildus apgaismojuma nepieciešamībai, krastmalas funkcionālajam un mākslinieciskajam apgaismojumam.
  6. Veikt esošās lietus ūdens atvades sistēmu stāvokļa novērtējumu un jaunu lietusūdeņu savākšanas un novadīšanas shēmu plānošanu.
  7. Izstrādāt un kartogrāfiski attēlot inženiertehniskās infrastruktūras nodrošināšanas risinājumus.
  8. Piedāvāt risinājumus pilsētas vēsturiskā centra iedzīvināšanai, perspektīvajam attīstības redzējumam.
  9. Plānot ezera piekrastes labiekārtojumu, arhitektūras mazās formas, tirdzniecības kiosku, nomas punktu, peldēšanas vietas iekārtojumu.
  10. Izvērtēt un noteikt perspektīvās izbūves teritorijas pastaigu takai ap Balvu ezeru.
  11. Noteikt nepieciešamo apjomu un kartogrāfiski attēlot publiskās ārtelpas (krastmalas, parki, zaļās zonas) infrastruktūras tīklojuma attīstību. Sniegt konkrētus attīstības priekšlikumus ūdens teritorijas un krastmalu labiekārtojumam, lai iedzīvotājiem nodrošinātu atpūtas (t. skaitā aktīvās atpūtas) vietas, sportisko aktivitāšu, sacensību vietas, kultūras pasākumu vietas, brīvu piekļūšanu ūdens teritorijai.
  12. Risināt vides pieejamību.
  13. Noteikt teritorijas attīstības prioritātes, būvprojektu secību līdz 2040.gadam.

2. Ainavas politikas dokumentu nostādnes

Ainavu politikas pamatā ir starptautisks dokuments – vienošanās Eiropas Ainavu konvencija (turpmāk tekstā – EAK), ko Latvijas Saeima ratificēja 2007. gadā, un no tā izrietoši Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā izstrādātās Ainavu politikas pamatnostādnes (turpmāk tekstā – APP) 2013. – 2019. gadam⁶. Ainavu politikas dokumentu loma, jebkuras ainavas aizsardzības, saglabāšanas un plānošanas kontekstā, ir ainavas attīstības procesu apzināšanā un to līdzsvarotā un ilgtspējīgā turpināšanā.

⁶ Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.-2019. gadam

2.1. Eiropas ainavu konvencijas pamatnostādnes

EAK ietvaros ir izveidota ainavas definīcija: *“Ainava nozīmē teritoriju tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā”*⁷.

EAK ir veidota kā jauns politiskais instruments, lai veicinātu institucionālo un pētniecisko sadarbību dažādu jautājumu, kas saistīti ar ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, risināšanu. Konvencijā ietvertie pasākumi attiecas uz visa veida ainavām - dabiskām, lauku, urbānām un piepilsētu teritorijām, sauszemes un jūras teritorijām, iekšējiem ūdeņiem, kā arī uz ainavām, kuras var uzskatīt par izcilām, ikdienišķām vai degradētām. EAK ir radīta kā pamats ainavu pārmaiņu pieņemšanai un ietekmēšanai, nevis vienkārši centieniem saglabāt līdz šim pārmantotās iezīmes.

Balvu pilsētas teritorijas ainava pamatā ir dabiska urbānas vides teritorija, kurai piemīt gan izcilas, gan ikdienišķas teritorijas iezīmes.

2.2. Ainavu politikas pamatnostādnes

Ainavu politikas pamatnostādņēs 2013.-2019. gadam (Turpmāk tekstā – APP) primāri tiek uzsvērtā nepieciešamība pēc mērķtiecīgas ainavu pārmaiņu vadības organizēšanas, lai apzinātu Latvijas ainavu potenciālu un nodrošinātu tā ilgtspējīgu īstenošanu, atbilstoši sabiedrības vēlmēm. APP ainavas pārmaiņu vadība tiek izdalīta 3 līmeņos – nacionālais, reģionālais un vietējais līmenis, kurā tiek gan īstenotas praktiskās ainavas pārmaiņu un kvalitāšu uzlabošanas aktivitātes, gan dažādu teritorijas plānojumu (tostarp tematisko plānu) formā nodrošināts tiesiskais ietvars ainavu pārmaiņu vadībai, ko veic galvenās iesaistītās puses – valsts, pašvaldības institūcijas, privātās un publiskās organizācijas, sabiedrības indivīdi⁸.

Atbilstoši MK Nr.361 Par Ainavu politikas pamatnostādņēm 2013.-2019.gadam izstrādātas metodiskas vadlīnijas par ainavu plānošanu reģionālajā un vietējā līmenī⁹, kurās noteikti ainavu plānojuma izstrādes pamatprincipi, izvirzot ainavas vispārējā un specifiskā raksturojuma, kā arī novērtējuma aspektus, ainavu telpu raksturojuma un novērtējuma aspektus, ainavas kvalitātes mērķa identificēšanu, un rekomendāciju izstrādi ainavu turpmākai plānošanai, apsaimniekošanai un pārvaldībai. Uz minētiem pamatprincipiem balstīta Balvu muižas apbūves un tai pieguļošo teritoriju ainavu novērtējuma metodika.

2.3. TmP sasaiste ar reģionāla un lokāla mēroga plānošanas dokumentiem un tiesību aktiem

TPL ietvaros apskatīti nacionāla, reģionāla un lokāla mēroga dokumenti, tai skaitā normatīvie akti, kas dod ieteikumus un nosacījumus rekreāciju teritoriju plānošanā, kam pamatā ir meža, ūdeņu, dabas un apstādījumu teritoriju zonas un tajās identificētās vērtības gan no pilsētplānošanas, gan tradicionālās lauku vides pēctecības, gan sociālekonomisko ieguvumu skatu punktiem.

⁷ Eiropas ainavu konvencija, (Florence 2000. gada 20. oktobris), Preambula

⁸ Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam

⁹ Vadlīnijas lokālo ainavu plānošanai, 2019

Nacionāla mēroga dokumenti

Pētījums par velosatiksmi un velosatiksmes infrastruktūru nacionālā mērogā¹⁰ nosaka, ka laika posmā no 2014.-2020. gadam Balvu novadā ir plānota velosipēdu ceļu izbūve Balvi – Kubuli, ko plāno izvietot 2,2 km garumā pie autoceļa Gulbene – Krievijas robežas.

Reģionāla mēroga dokumenti

Latgales plānošanas reģiona Attīstības programma 2021.-2027.gadam (turpmāk tekstā – Programma) uzsver, ka Balvu novads ar savu neatkārtojamo upju un ezeru, kā arī kultūrvēsturiskā mantojuma tēlu ir nozīmīgs Ziemeļlatgales reģionālās nozīmes attīstības centrs. Balvu novada ceļa tīklojuma infrastruktūra nodrošina satiksmes dalībnieku drošu pārvietošanos un paaugstina novada sasniedzamību un attīstību.

Latgales stratēģija 2030 nosaka, ka Balvu pilsētā ir novērojama spēcīga kultūras un raksturīgā Latgales ainava. Kā arī Latgales stratēģija 2030 norāda, ka Balvi ir viens no Latgales reģioniem, kuri ir attīstības centri un partneri valsts starptautiskajā līmenī.

Lokāla mēroga dokumenti

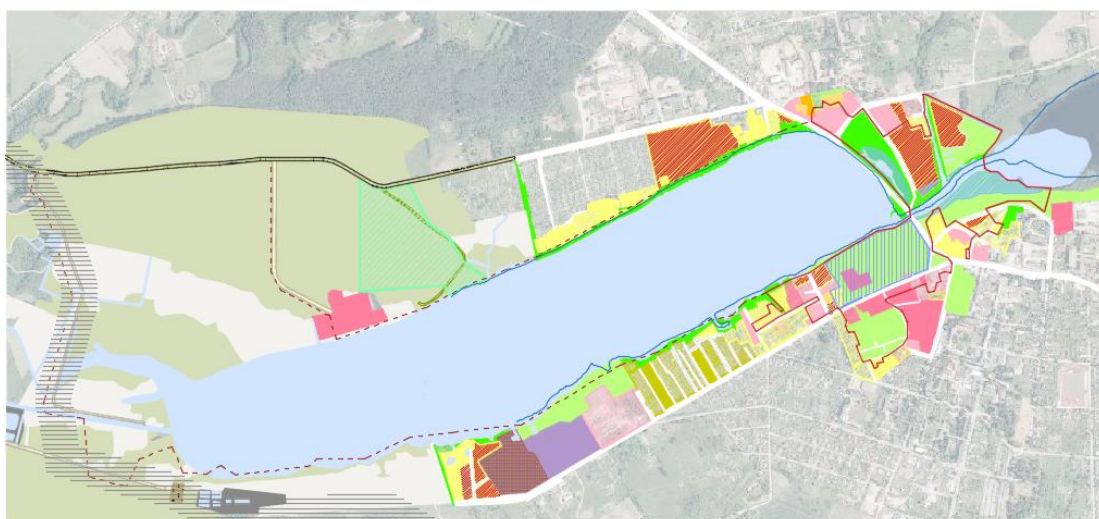
Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, kā vienu no galveno telpiskās perspektīvas attīstības virzienu izvirza kultūras un dabas vērtīgo ainavu saglabāšanu. Lai attīstītu telpisko perspektīvas vīziju ir izvirzīti rīcības virzieni vides draudzīgas infrastruktūras ietvaros – dabas teritoriju un publisko telpu sakopšana un izmantošana iedzīvotāju aktīvai atpūtai, degradēto teritoriju sakopšana un iekļaušana saimnieciskajā darbībā un citi.

Balvu novada teritorijas plānojums 2012.-2023.gadam gadam un Balvu pilsētas un Balvu pagasta plānotā izmantošana, iezīmē teritoriju atļauto izmantošanu, kur pilsētas centrālā daļā dominējošu īpatsvaru aizņem dabas un rekreācijas teritorijas. Tāpat dominē jauktas apbūves un sabiedriskās nozīmes objektu apbūves teritorijas. Pagasta ietvaros lielāko daļu aizņem mežsaimniecības un vietējas nozīmes dabas parks “Vecais parks”. Skatīt 6. attēlu un I grafiskās daļas karti Nr 1.

TmP nosaka aizsargjoslas, kur iezīmētas Balvu pilsētas virszemes ūdensobjektu aizsargjosla – 10m tauvas josla, kas ir pašvaldības piekritīgā teritorija un kalpo kā publiski pieejama un attīstāma zona, nodrošinot sabiedrības piekļuvi esošiem dabas resursiem. TmP teritorijas lielāko daļu aizņem aizsargjosla ap kultūras pieminekļiem. Pagasta mērogā jāņem vērā aizsargjoslas ap notekūdeņu pārstrādes un uzglabāšanas vietām (skatīt 7. attēlu un I grafiskās daļas karti Nr. 2).

Balvu novadā atrodas vairākas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: 4 dabas liegumi, kas ir noteiktas kā Natura 2000 teritorijas, 1 vietējās nozīmes dabas parks un citi (skatīt 8. attēlu un I grafiskās daļas karti Nr.3). Lai šīs teritorijas izmantotu ir nepieciešams saskaņot plānotās darbības ar teritoriju apsaimniekotāju. Balvu novada teritorijas plānojums paredz pēc iespējas saglabāt neskartas un nepārveidotas visas esošās aizsargājamās dabas teritorijas.

¹⁰ Pētījums par velosatiksmi un velosatiksmes infrastruktūru nacionālajā līmenī, Rīga, 2019

APZĪMĒJUMI:

— TmP robeža, pastaigu maršruta trase

Plānotās izmantošanas veidi (zonējums):

- Individuālo dzīvojamu māju apbūves teritorijas (DzI)
- Daudzdzīvokļu māju apbūves teritorijas (DzD1)
- Daudzdzīvokļu māju apbūves teritorijas (DzD)
- Darījumu objektu apbūves teritorijas (D)
- Sabiedriskās nozīmes objektu apbūves teritorijas (S)

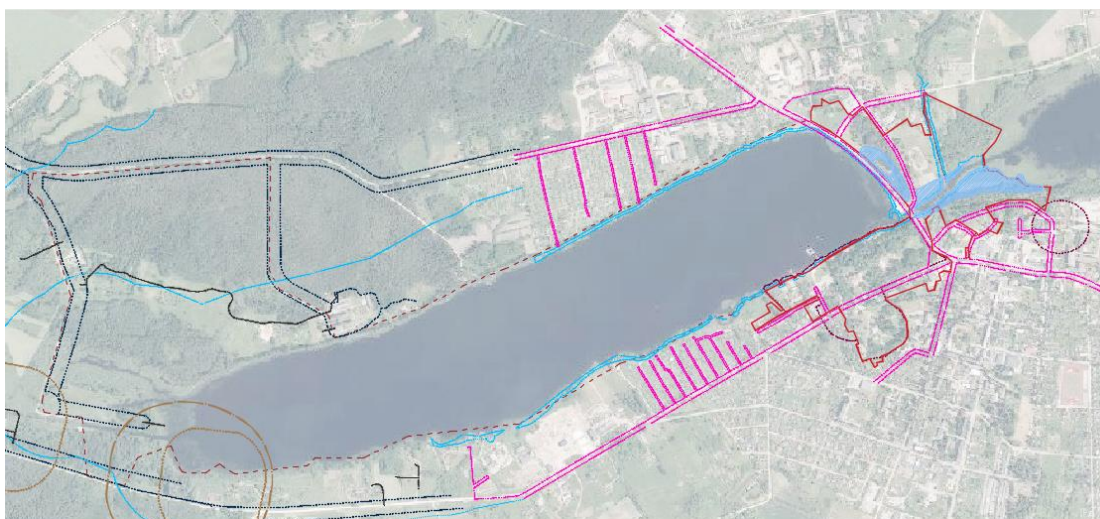
- Jauktās apbūves teritorijas (J)
- Kapsētu teritorijas (ZK)
- Ražošanas objektu apbūves teritorijas (R)
- Inženiertehniskās apgādes tīklu un objektu apbūves teritorijas (I)
- Ūdens objektu teritorijas (Ū)
- Dabas teritorijas (ZD)
- Rekreācijas teritorijas (Zr)

- Mazdārziņu teritorijas (L3)
  - Mežsaimniecības teritorijas (M)
  - Lauksaimniecības teritorijas (L1)
- Satiksmes infrastruktūra:
- Valsts vietējie autoceļi
  - Pašvaldību autoceļi
  - AS "Latvijas valsts mežs" ceļi
  - Satiksmes infrastruktūras objektu apbūves teritorijas (T)

Teritorijas ar īpašiem noteikumiem:

- Turpmākā izpētes teritorija - iespējamā Balvu pilsētas apvadoceļa izbūves teritorija
- Vides riska objekti un teritorijas:
- Potencināli piesārņota vieta
  - 10% plūdu riska teritorijas
- Aizsargājamas dabas teritorijas un kultūrvēsturiskie pieminekļi:
- Valsts aizsargājama kultūras piemineklis "Balvu muižu apbūve"
  - Vietējās nozīmes dabas parks "Vecais parks"

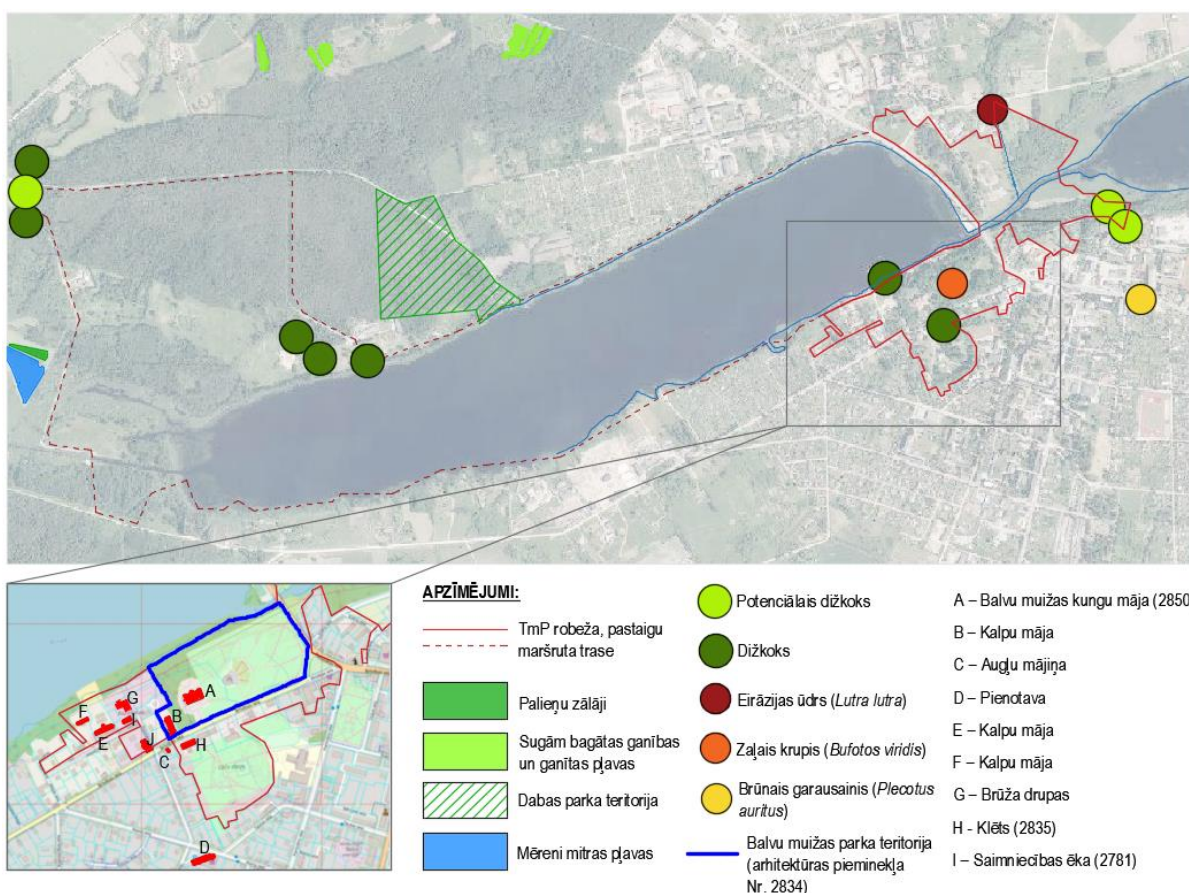
Attēls Nr. 6. TmP teritorijā esošo un pieguļošo zemes gabalu atļautā izmantošana

APZĪMĒJUMI:

- TmP robeža, pastaigu maršruta trase
- Aizsargjosla (aizsardzības zona) ap kultūras pieminekļiem
- Ielu sarkanās līnijas
- Aizsargjosla gar autoceļiem
- Aizsargjosla gar elektriskajiem tīkliem
- Aizsargjosla ap notekūdeņu pārstrādes un uzglabāšanas vietām
- Virszemes ūdensobjektu aizsargjosla
- 10% plūdu riska teritorijas

Attēls Nr. 7. TmP teritoriju esošās sarkanās līnijas un aizsargjoslas

Attēls Nr. 8. TmP teritorijā esošās īpaši aizsargājamās vērtības un kultūrvēsturiskais mantojums

Balvu novada teritorijas plānojums 2012.-2023.gadam II. sējums teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (turpmāk – apbūves noteikumi) nosaka, ka kultūrvēsturisko vērtību aizsargāšanai un saglabāšanai, apbūves noteikumi nosaka, papildus prasības vēsturisko ēku un to tuvākajā apkārtnē esošo ēku būvniecībai un rekonstrukcijai, lai pilnveidotu novada vēsturiski veidojušās apbūves funkcionālās struktūras, arhitektonisko telpisko kompozīciju un ainavas, kā arī ir aizliegts izvietot ēku galvenajās fasādes elementus, kas bojā ēkas fasādes izskatu un pilsētvides ainavu.

Balvu novada attīstības programma 2022.-2027. gadam (turpmāk – Balvu novada stratēģija) Kā prioritāti Balvu novada stratēģija nosaka vides un infrastruktūras attīstībai ieviest un modernizēt viedos risinājumus, pilnveidot publiskās ārtelpas kvalitāti un pieejamību, kā arī nodrošināt kapsētu teritoriju labiekārtošanu, kas veicinātu uzlabotu un sakārtotu vidi Balvu novada iedzīvotājiem, darbam un atpūtai.

Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija no 2022. gada (turpmāk – stratēģija) nosaka novada esošo vērtību izmantošanu un attīstības plānu, ņemot vērā Balvu novada galvenās vērtības – ezeri, meži, purvi un daudzveidīgas ainavas, kā arī kultūrvēsturiskais mantojums. Tas paredz dabas un ainaviskās vides saglabāšanu un kopšanu, kā piemēram, novada ainavas veidola noteicošo elementus – Pērkonu un Balvu ezeri, Bolupe un citi virszemes ūdensobjekti.

Balvu un Pērkonu ezeru dabas resursu apsaimniekošanas un aizsardzības plāns 2021.-2031. gadam (turpmāk – plāna projekts) nosaka, ka Balvu pilsētas atrašanās pie Balvu un Pērkonu ezeriem ir bijis viens no galvenajiem priekšnoteikumiem pilsētas sākotnējai un arī

turpmākajai attīstībai – ūdens resurss, ainava un rekreācijas funkcija. Kā iespējamās aktivitātes ezeru attīstībai plāns piedāvā dabas teritoriju un publisko telpu sakopšanu un izmantošanu iedzīvotāju aktīvai atpūtai, infrastruktūras izveidi, kas veicinās veselīgu un aktīvu dzīvesveidu, sporta infrastruktūru pilnveidošanu un attīstību, kā arī ezeru pārdomātu iekļaušanu tūrisma projektos. Plāns piedāvā rīcību plānus ezera apkārtnes uzlabošanai, piemēram, nodrošināt plašāku pieeju Balvu ezeram, publisko atpūtas vietu infrastruktūras izveidi un uzturēšanu, vides pieejamības uzlabošana un atpūtas vietu pieejamība suņiem.

Ar izpildes termiņu līdz 2025. gadam plāns ir noteicis rīcību par pastaigu takas izveidi apkārt ezeriem, kurā ietilptu apgaismots velo ceļš apkārt Balvu ezeram tauvas joslā, izveidota promenāde no Steķintavas līdz Bolupei, kā arī attīstīt iespēju apiet vai apbraukt ar velosipēdu apkārt Pērkonu ezeram.

Sugu biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinums nosaka, ka Balvu ezers ar kopējo platību 169,9 ha un vidējo dziļumu 2,2 m ir caurteces tipa ezers, tajā ietek Bolupe no Pērkonu ezera, kā arī pieci grāvji. Balvu ezers neietilpst īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. 20. gs. 50. gados tika ir taisnota un padziļināta Bolupe, šis process veicināja ezera hidroloģiskās izmaiņas. Gadu desmitu ilga notekūdeņu iepludināšana Balvu ezerā ir izraisījusi barības vielu pieaugumu un aizauguma palielināšanos.

Lai uzlabotu Balvu ezera ekoloģisko kvalitāti ir plānots ezera piekrastes DA-A daļas attīrīšana no dūņām, niedrēm krūmiem un atkritumiem 3500m³ platībā. Plānota ezera krasta izlīdzināšana, izņemot grunti no ezera 12 290m³ platībā un pārvietot to uz parka pusi, kā arī izveidot pacēlumu līdz parka nogāzei. Bolupes ietekas kreisajā krastā ir plānots veikt krasta stiprināšanu ar ģeotekstilu, pārklājot to ar šķembu slāni.

3. Sabiedrības līdzdalības analīze

Sabiedrības līdzdalības kārtības attīstības plānošanas procesā noteikumu mērķis ir sekmēt efektīvu, atklātu, ietverošu, savlaicīgu un atbildīgu sabiedrības līdzdalību, tādējādi paaugstinot plānošanas procesa kvalitāti un plānošanas rezultātu atbilstību sabiedrības vajadzībām un interesēm. Sabiedrības līdzdalībai ir vairāki ieguvumi, kas kopumā vērsti uz regulējuma kvalitātes uzlabošanu – šajā procesā tiek identificētas problēmas, tiek izvērtētas iespējamās alternatīvas, kā arī panākts, ka izstrādātie risinājumi ir mērķa grupai piemēroti, saprotami un efektīvi. TmP ietvaros sabiedrības līdzdalība organizēta trīs veidos – pirmkārt, noskaidrojot sabiedrības intereses, vēlmes un vajadzības caur socioloģiskās aptaujas anketām, otrkārt, organizējot sabiedrības līdzdalības pasākumu, un, treškārt, īstenojot TmP publisko apspriešanu pēc MK Nr.970 noteiktās kārtības.

3.1. Socioloģiskā anketēšana nejauši izvēlētiem respondentiem

Socioloģiskās aptaujas anketa nejauši izvēlētiem respondentiem (turpmāk tekstā – anketa) sastādīta balstoties uz TmP teritorijā esošā situācijā identificētām ainaviski estētiskām, kultūrvēsturiskām un ekoloģiskām vērtībām un vietas funkcionalitāti. Anketa izstrādāta ar mērķi noskaidrot Balvu pilsētas un novada iedzīvotāju vajadzības, intereses un vēlmes vietas attīstībai. Kopumā anketā ietverti 35 jautājumi, sākotnēji noskaidrojot, kura no minētajām teritorijām, pēc iedzīvotāju domām, ir uzskatāma par Balvu pilsētas centru. Papildus anketā iestrādāti jautājumi

ar mērķi noskaidrot sabiedrības izmantotākās teritorijas Balvu pilsētā, kā arī viedokli par šo teritoriju esošo infrastruktūru.

Anketa tika izplatīta caur Balvu novada elektroniskiem portāliem, kā arī papīra formātā izvietota pašvaldības sabiedriskās iestādēs. Anketēšana norisinājās 2022. gada oktobra mēnesī un kopumā tika saņemtas un apkopotas anketas no 305 respondentiem. Respondentu loku veidoja 235 sievietes un 67 vīrieši, galvenokārt pārstāvot 35-45 gadu vecumu posmu.

Anketas jautājumos par iedzīvotāju biežāk apmeklēto Balvu pilsētas teritoriju, noskaidrots, ka Balvu muižas parka, Lāča dārza un Pilsētas skvēra teritorijas tiek visbiežāk apmeklētas, lielākoties ar mērķi doties pastaigās, piedalīties rīkotos pasākumos, doties atpūtā ar ģimeni vai draugiem, u.c.

Kurā no Balvu pilsētas rekreācijas teritorijām Jūs brīvā laikā uzturāties visbiežāk?

Kāds ir visbiežākais Jūsu atpūtas iemesls kādā no Balvu pilsētas rekreācijas teritorijām?

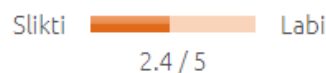
Pēc anketas 2. jautājuma noskaidrojam, kuras Balvu pilsētas kultūrvēsturiskās un dabas vērtības pēc iedzīvotāju domām ir nozīmīgākās un kuras mazāk nozīmīgas. Pēc respondentu domām Balvu pilsētas kultūrvēsturiskās un dabas vērtības ir visnozīmīgākās Balvu muižas ansambli, taču vismazāk nozīmīgas ir sakrālajā mantojumā.

Respondenti atzīstot Balvu muižas ansambli kā pilsētas kultūrvēsturiski nozīmīgāko sastāvdaļu, tomēr parkā esošo labiekārtojuma līmeni novērtē vien tikai viduvēji.

Sarindojiet zemāk minētās Balvu pilsētas kultūrvēsturiskās un dabas vērtības pēc to nozīmības.

	Vieta	Punkti
Balvu muižas ansamblis	1	565
Pilsētas vēsturiskā apbūve un ielu struktūra	2	775
Balvu un Pērkonu ezeri	3	806
Sakrālais mantojums (baznīcas un reliģijas)	4	874

Novērtējiet Balvu muižas parka rekreācijas (atpūtas) labiekārtojuma līmeni.

Apkopojot vairākus anketas jautājumus par iedzīvotāju viedokli, kāds ir rekreācijas labiekārtojuma līmenis dažādās Balvu pilsētas teritorijās, ir noskaidrots, ka šobrīd Balvu muižas kultūras un atpūtas centra apkārtnes labiekārtojuma līmenis ir novērtēts visaugstāk.

Savukārt no Balvu pilsētas rekreācijas teritoriju esošās labiekārtojuma infrastruktūras, visbiežāk tiek izmantotas pastaigu takas un atpūtas soliņi, kuri diemžēl, netiek novērtēti augstā līmenī, kas līdz ar to rada dažādus iemeslus cilvēkiem nedoties uz šīm teritorijām.

Noskaidrojam arī precīzāk to, kāpēc iedzīvotāji neapmeklē Balvu pilsētas rekreācijas teritorijas, uz kuru vairākkārt ir atbildēti par nepiemēroti labiekārtotu vidi (nav ērti un

interesanti pastaigu maršruti), kā arī nepiemērota infrastruktūra (soliņi, apgaismojums, rotaļu iekārtas, u.c.), līdz ar ko tas veido pašas teritorijas ne tikai nefunkcionālas, bet arī nepievilcīgas gan pašiem iedzīvotājiem, gan tūristiem.

Atpūtas Balvu pilsētas rekreācijas teritorijās, kuru no esošās labiekārtojuma infrastruktūras Jūs izmantojat visbiežāk?

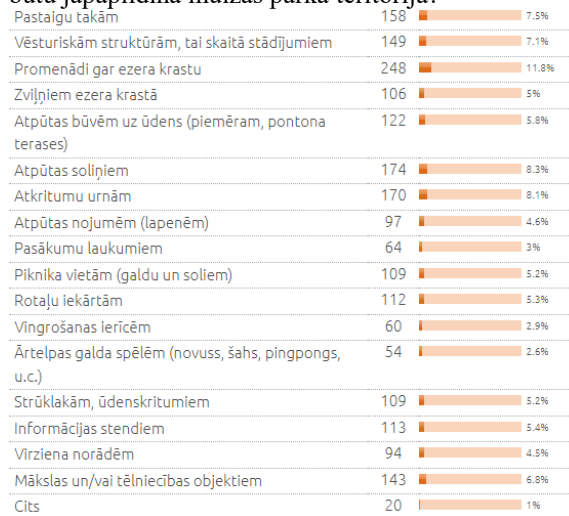
Kāds no zemāk minētajiem iemesliem ietekmē Jūsu atrašanās biežumu Balvu pilsētas rekreācijas teritorijās?

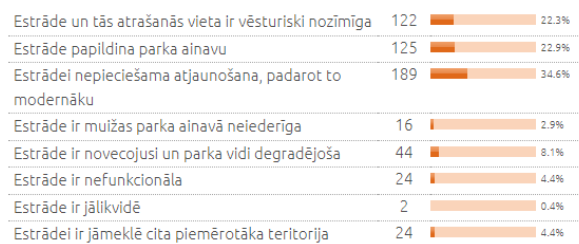
Anketas jautājumos par Balvu muižas parka teritorijā vēlamo labiekārtojumu un aktivitātēm, respondenti norāda, ka teritoriju būtu jāpapildina ar promenādi gar ezeru, atpūtas soliņiem, atkritumu urnām, pastaigu takām, vēsturiskām strūklakām, tajā skaitā apstādījumiem, mākslas un tēlniecības objektiem, u.c.

Jautājumā par muižas parka esošo estrādi, respondenti izsaka dažādus viedokļus, kā piemēram, vispopulārākie no tiem ir, ka estrādei ir nepieciešama atjaunošana, padarot to modernāku, citi uzskata, ka estrāde tieši papildina parka ainavu un tās atrašanās vietai ir vēsturiska nozīme, taču citi uzskata gluži pretēji, ka esošā estrāde būtu jālikvidē un jāplāno jauna pavisam citā Balvu pilsētas teritorijā.

Jūsaprāt, vai un ar kādu labiekārtojuma infrastruktūru būtu jāpapildina muižas parka teritorija?

Izvēlieties no zemāk minētiem apgalvojumiem par Balvu muižas parka esošo brīvdabas estrādi, kuriem Jūs vistiešāk piekrītat:

Lāča dārzs kā viena no iedzīvotāju visapmeklētākajām teritorijām Balvu pilsētā, ar labiekārtojuma līmeni tiek novērtēta ar 3,23 punktiem no 5 punktiem. 60,6% iedzīvotāju šo teritoriju ir atzinuši par nozīmīgu kā rekreācijas jeb atpūtas vietu. Uz jautājumu par apmeklējuma biežumu, lielākoties iedzīvotāji atbild, ka teritorija tiek apmeklēta vismaz reizi nedēļā, reizi mēnesī vai retāk kā reizi mēnesī.

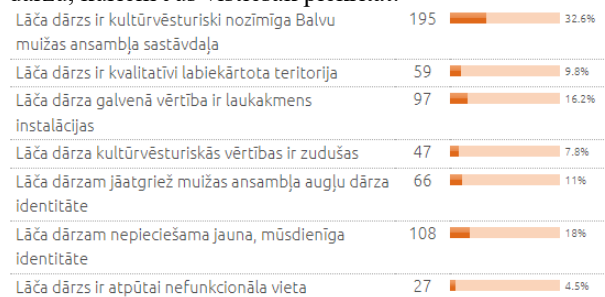
Attīstot Lāča dārzu, pēc anketas rezultātiem, var secināt, ka vēlāmākā labiekārtojuma infrastruktūra, ko iedzīvotāji redz šajā teritorijā ir: rotaļu laukums, mākslas/tēlniecības objekti, atpūtas soliņi, strūklaka, apstādījumi, ārtelpas galda spēles, u.c.

Turklāt 32,6% iedzīvotāju Lāča dārzu ir atzinuši par kultūrvēsturiski nozīmīgu Balvu muižas ansambļa sastāvdaļu.

Jūsaprāt, vai un ar kādu labiekārtojuma infrastruktūru būtu jāpapildina Lāča dārza teritorija?

Izvēlieties no zemāk minētiem apgalvojumiem par Lāča dārzu, kuriem Jūs vistiešāk piekrītat:

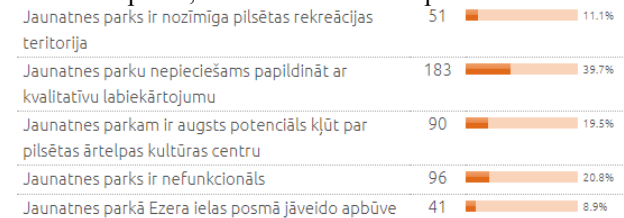
Pēc aptaujas rezultātiem var secināt, ka Jaunatnes parks ir viena no visretāk apmeklētajām Balvu pilsētas teritorijām, turklāt, 38,1% iedzīvotāju atzīst, ka teritorija kā atpūtas vieta ir neitrāla, 40,1% iedzīvotāju, pēc aptaujas rezultātiem, parku neapmeklē vispār.

Parka rekreācijas labiekārtojuma līmenis tiek novērtēts vien ar 2,03 punktiem no 5 punktiem un 47% iedzīvotāju atzīst, ka Jaunatnes parka teritorijā esošās situācijas rekreācijas piedāvājumu klāsts ir nepietiekams. Pēc iedzīvotāju vēlmēm tiek secināts, ka vēlāmākā infrastruktūra Jaunatnes parka teritorijā ir: atpūtas soliņi, atkritumu urnas, apgaismojuma laternas, labiekārtota peldvieta, pastaigu takas, u.c. 39,7% iedzīvotāju atzīst, ka Jaunatnes parkam ir nepieciešams papildinājums ar kvalitatīvu labiekārtojumu.

Jūsaprāt, vai un ar kādu labiekārtojuma infrastruktūru būtu jāpapildina Jaunatnes parka teritorija?

Izvēlieties no zemāk minētiem apgalvojumiem par Jaunatnes parku, kuriem Jūs vistiešāk piekrītat:

Apkopojot pēdējo anketas jautājumu par iedzīvotāju ieteikumiem Balvu pilsētas rekreācijas vietu un pakalpojumu attīstību, tiek sniegtas daudz un dažādas atbildes. Kopumā aptaujātie respondenti atzīst, ka Balvu pilsētai šobrīd nav “odziņas” un esošās atpūtas teritorijas ir garlaicīgas. Iedzīvotājiem ir nozīmīgi atjaunot Balvu pilsētas kultūrvēsturisko mantojumu, turklāt papildinot pilsētu ar iespējām izglītoties par tās vēsturi. Liela daļa respondentu vēlas Balvu pilsētu attīstīt kā tūrisma objektu, atpūtas vietu visās sezonās ar iespējām doties atpūtā arī ar visu ģimeni un bērniem. Kā arī liela nozīme ir Balvu ezeram, kura krastos respondenti vēlas atjaunot veco pludmales vietu, kā arī izveidot promenādi gar ezeru, sniedzot iespēju atpūsties visās sezonās.

Pēc veiktās aptaujas galvenie secinājumi – sabiedrība apzinās un augsti vērtē esošo Balvu pilsētas kultūrvēsturisko un dabas mantojumu, kas savukārt pilsētvides plānošanas kontekstā nostiprina ainavas attīstības pamatnostādnes un ainavas kvalitātes mērķi. Turpmākā pilsētvides pilnveidē jākoncentrējas uz teritoriju kā vienota ansambļa attīstību, uzlabojot labiekārtojuma infrastruktūru, atbilstoši ainavā identificētām vērtībām un funkcionālam zonējumam.

Ir jāpieņem drosmīgi lēmumi, lai Balvu pilsēta ne tikai novada, bet arī reģionālā un nacionālā līmenī ilgtermiņā nostiprinātu un izgaismotu savas patiesās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības.

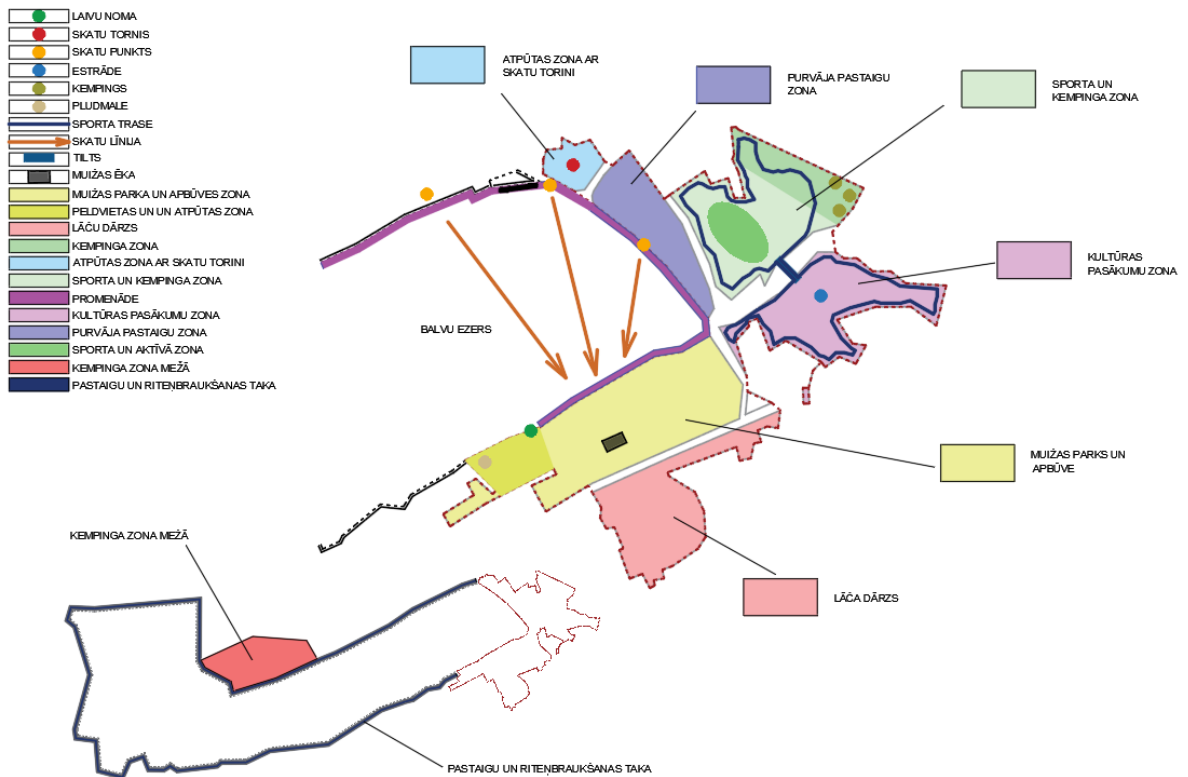
3.2. Sabiedrības līdzdalības pasākums

Rīkojot sabiedrības līdzdalības pasākumu, kas ilga aptuveni astoņas stundas, bija sniegta iespēja gan iedzīvotājiem, gan pašvaldības darbiniekiem izteikt savu viedokli vizuāli attēlojot savas vīzijas par Balvu pilsētas attīstību, kā arī pēc tam prezentējot tās.

Pasākums palīdzēja noskaidrot iedzīvotāju vēlmes un saskatīt Balvu pilsētas attīstības iespējas. Apkopojot visu grupu darbus, izvirzījās kopīgas vīzijas par to kā Balvu pilsēta varētu attīstīties un kā teritorijas varētu sadalīties pa funkcionālajām zonām (skatīt 9. attēlu).

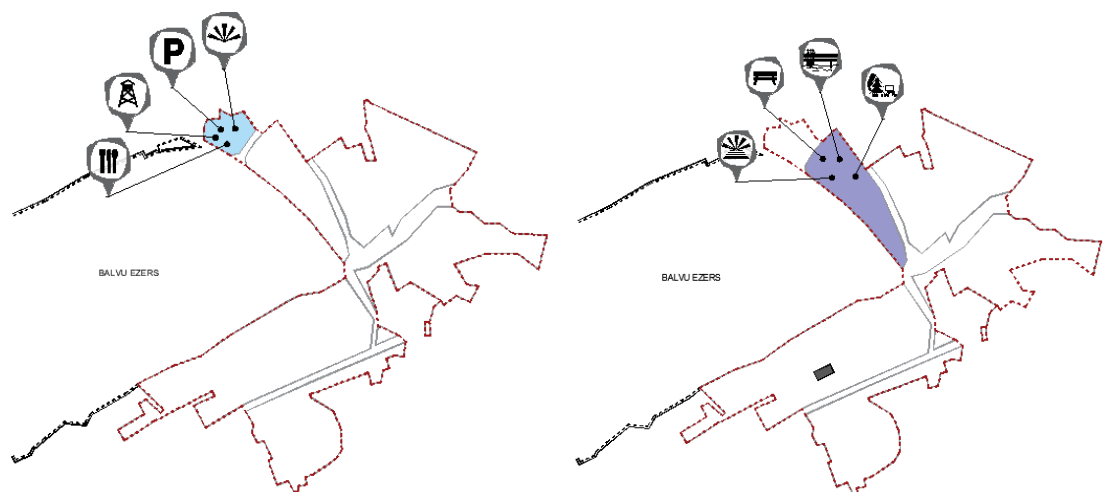
Partizānu iela 3A ir ar labu potenciālu skatu vietai, jo no tās pa diagonāli ir labi saskatāma Balvu muižas pils, turklāt tā ir reprezentatīvi nozīmīga vieta, caur kuru iebraucam Balvu pilsētas centrā, kas veido pirmo iespaidu.

Pēc pasākumu dalībnieku vēlmēm šajā teritorijā varētu kā galvenais objekts atrasties skatu tornis ar stiklotu kafejnīcu, kas pavērtu plašu skatu uz pilsētu. Blakus būtu pieejams stāvlaukums, sniedzot iespēju sasniegt apskates vietu ne tikai iedzīvotājiem, bet arī tūristiem un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Tuvāk ezeram pieejams skatu punkts uz muižu.

Attēls Nr. 9. sabiedrības līdzdalības pasākuma apkopotie rezultāti

Blakus esošā Partizānu iela 2A, kas šobrīd ir ļoti zema un mitra vieta, pēc dalībnieku domām ir unikāla vieta pilsētas centrā, kas veido dabas akcentu pilsētvidē. Galvenās vīzijas šīs vietas attīstībai ir izveidot zaļās klases, laipas un atpūtas soliņus, lai šī teritorija būtu sasniedzama un caurstaigājama. Iespējams izbūvētās laipas savienot ar ezera krastu, kur tās turpinātos un veidotu pastaigu maršrutu līdz pat muižas pilij un tālāk ap Balvu ezeru. Skatīt 10. attēlu.

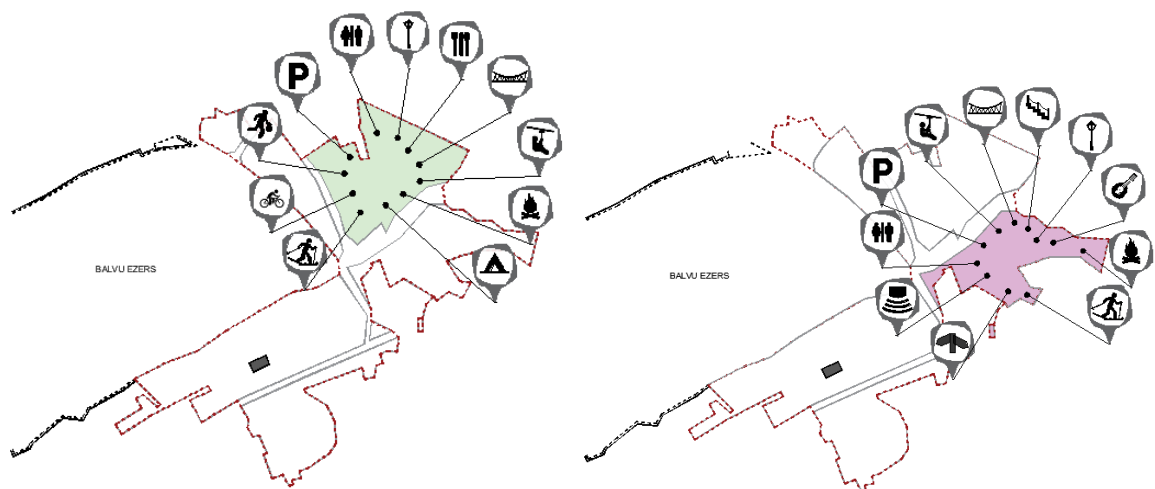

Attēls Nr. 10. Partizānu ielas 2A un 3A galvenie sabiedrības izvirzītie attīstības funkcijas un tematikas

Bolupes labais krasts tiek iedalīts aktīvās atpūtas zonā. Visas teritorijas funkcija – sporta aktivitātes un izklaides jauniešiem. Tajā varētu būt iekļauts basketbola, volejbola laukums, BMX trase, ziemā slēpošanas trase. Ērtākai teritorijas izmantošanai, būtu pieejami publiskie dzeramā ūdens krāni, tualetes un apgaismojums visas diennakts laikā.

Savukārt otrpus upei – Bolupes kreisais krasts iekļautu pavisam citas funkcijas. Tā galvenais pielietojums – pasākumi, atpūta un izklaide. Šī teritorija būtu piemērota brīvdabas estrādei, labiekārtotām atpūtas vietām, bērnu rotaļu laukumiem. Tālākajā teritorijas punktā vēlama putnu vērošanas vieta ar kāpnēm, kas sniedz tuvāku pieeju upes krastam.

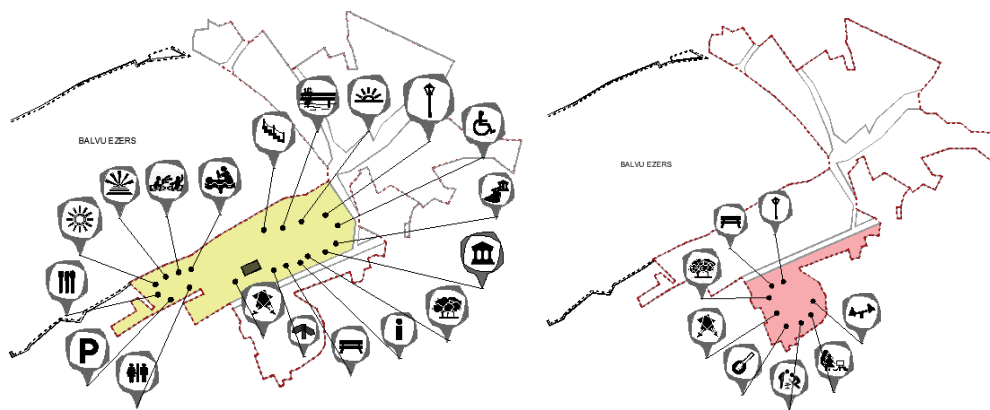
Savienojot abus upes krastus – ērtākai teritoriju piekļuvei, izbūvēts tilts pār upi gājējiem, kā arī gaisa trase ekstrēmākām izklaidēm. Skatīt 11. attēlu.

Attēls Nr. 11. Bolupes labā un kreisā (Jaunatnes parks) krasta galvenie sabiedrības izvirzītie attīstības funkcijas un tematikas

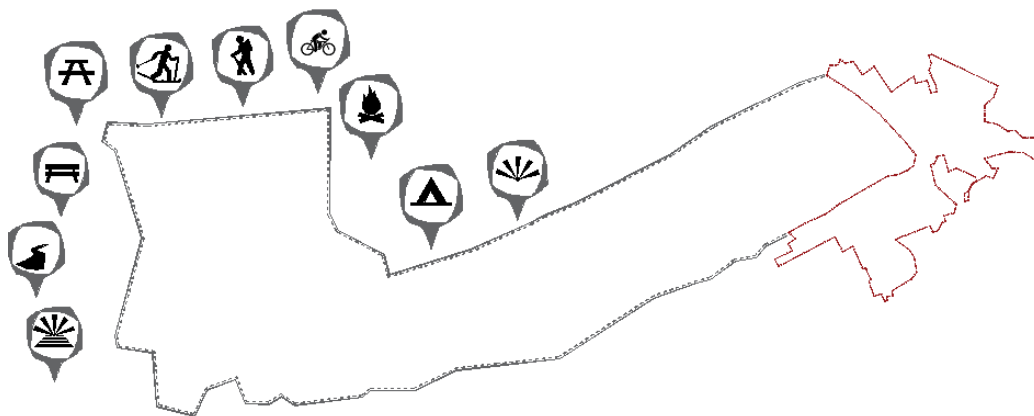
Muižas parks un apbūve ir iekļauts pie vēstures un kultūras zonas, kā arī pasīvās atpūtas. Teritorija tiktu atjaunota pēc vēsturiskajām liecībām, iekļaujot vēsturiska stila lapeni. Pa parku izvietoti informācijas stendi, kas informē par Balvu muižas vēsturi. Pati ēka izgaismota, padarot to par galveno teritorijas akcentu. Esošā peldvieta saglabāta, taču papildināta ar skatu platformu un iespēju iznomāt laivas un citus uz ūdens pārvietošanās līdzekļus.

Pāri ceļam esošais Lāča dārzs, kas ir muižas ansambļa sastāvdaļa, funkcionētu mierīgai atpūtai visa vecuma iedzīvotājiem. Šajā teritorijā izvietotos bērnu rotaļu laukums, lapene, kur iespējams atpūsties vai uzrīkot pikniku, kā arī vieta kultūras pasākumiem. Atjaunots vēsturiskais augļu dārzs, kas ietver visu Lāča dārzu, kā arī atjaunota strūklaka. Laukakmeņi, kas šobrīd tur atrodas, izgaismoti, uzsverot to īpašo nozīmi. Skatīt 12. attēlu.

Attēls Nr. 12. Balvu muižas parka un Lāča dārza galvenie sabiedrības izvirzītie attīstības funkcijas un tematikas

Veselīgam dzīvesveidam, teritorija ap ezeru izveidota kā pastaigu maršruts, iekļaujot tajā arī velo trasi. Pastaigu maršruts labiekārtots ar ugunsкура, pikniku un telšu vietām. Gar taku izvietoti soliņi atpūtai un apgaismojums. Interesantākam maršrutam, ezera galā izveidota skatu platforma ar piknika galdiņiem, vieta paver romantisku skatu pāri ezeram. Skatīt 13. attēlu.

Attēls Nr. 13. Pastaigu maršruta ap Balvu ezeru galvenie sabiedrības izvirzītie attīstības funkcijas un tematikas

Secinājumi – kopumā visa plānojamā teritorija iedalās funkcionālajās zonās, ietverot dažādas aktivitātes, kā arī saglabājot esošās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības. Sabiedrības līdzdalības pasākums ir iespēja plānošanas procesā iesaistīt visas ieinteresētās puses, uz klausīt teritorijas patieso lietotāju vajadzības, vēlmes un intereses. Iegūtie rezultāti un secinājumi ir integrējami pilsētas attīstības plānošanā ne tikai šī TmP ietvaros, bet arī izstrādājot citus pilsētvidei nozīmīgas izpētes un attīstības koncepcijas.

4. Esošās situācijas ainavas analīze

Ainavas analīze ietver ainavas izpētes procesus dažādos līmeņos, veicot ainavas vispārēju raksturojumu, ainavas struktūru inventarizāciju un ainavas telpu un struktūru novērtējumu. Ainavas analīze palīdz izprast tās veidotājelementu savstarpējo attiecību dinamiku un ietekmes, kā arī identificēt kultūrvēsturiskās, estētiskās un ekoloģiskās vērtības.

Ainavas vispārējā raksturojumā, pirmkārt, ietverta informācija par apskatāmās teritorijas zemes virsmas reljefu un uzbūvi, ar ko ir saistītas ūdens plūsmas ainavā, kas galvenos vilcienos nosaka ainavas telpisko struktūru. Otrkārt, veikts apbūves un kokaugu apauguma blīvuma jeb intensitātes ainavas raksturojums un, treškārt, apzināts galveno ceļu tīklojums, kas kopumā atvieglos turpmāko ainavas novērtēšanas un plānošanas procesu.

Ainavas struktūru, tai skaitā elementu inventarizācija veikta, izdalot sekojošus teritorijas veidotājelementus:

- Vertikālās struktūrās – būves, labiekārtojuma elementi (soliņi, zviļņi, atkritumu urnas un tvertnes, apgaismojuma laternas, norādes, informācijas stendi, tēlniecības objekti, bērnu rotaļu iekārtas, vingrošanas iekārtas, u.c.);
- Horizontālās struktūras – brauktuvju, ietvju, laukumu segumi, atbalsta sienas, nožogojums, inženiersistēmas;
- Zili zaļās struktūras (dabiskās struktūras; dekoratīvie stādījumi);
- Ainavas kompozīcija – skatu punkti, līnijas un atvērumi, ainavu tipi (atvērtas un slēgtas ainavas).

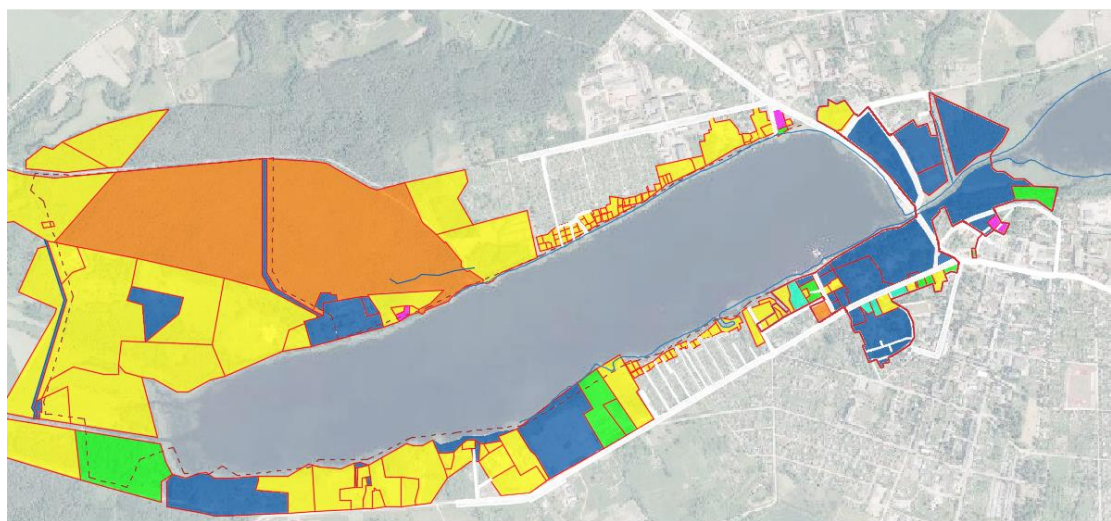
Inventarizācijas dati kalpo par vietas identitātes un ainavas tēla veidotājelementu koncentrētu apskates materiālu, izgaismojot tās strukturālo vienotību un telpisko kvalitāti.

Savukārt, ainavas telpas un struktūru novērtējums, pirmkārt, ietver ainavas vizuāli estētiskās un ekoloģiskās kvalitātes, otrkārt, izvērtē esošo struktūru, tai skaitā labiekārtojuma funkcionālo atbilstību un stilistisko iederību un, treškārt, nosaka ainavas jutīgās jeb riska zonas.

Balvu pilsētas TmP teritoriju ainavu analīze veikta izmantojot kartogrāfiskos materiālus, publiski pieejamās datu bāzes un apsekojumu dabā.

4.1. Ainavas vispārējs raksturojums

Balvu pilsētas un pagasta TmP teritorijas atrodas pilsētas centrālajā un Balvu ezera apkārtnes daļā un tās pieguļošo apkaimi veido urbanizēta un lauku vide. Teritorijas ainavas telpisko struktūru pamatā veido līdzens reljefs ar nogāzēm Balvu ezera un Bolupes krastos. TmP pilsētas teritoriju īpašumpiederība galvenokārt ir pašvaldībai piederošie zemes gabali. Savukārt Balvu ezeram piekļaujošās teritorijas Balvu pilsētas un pagasta robežās galvenokārt pieder fiziskām personām. Skatīt 14.attēlu un I grafiskās daļas karti Nr. 4.

APZĪMĒJUMI:

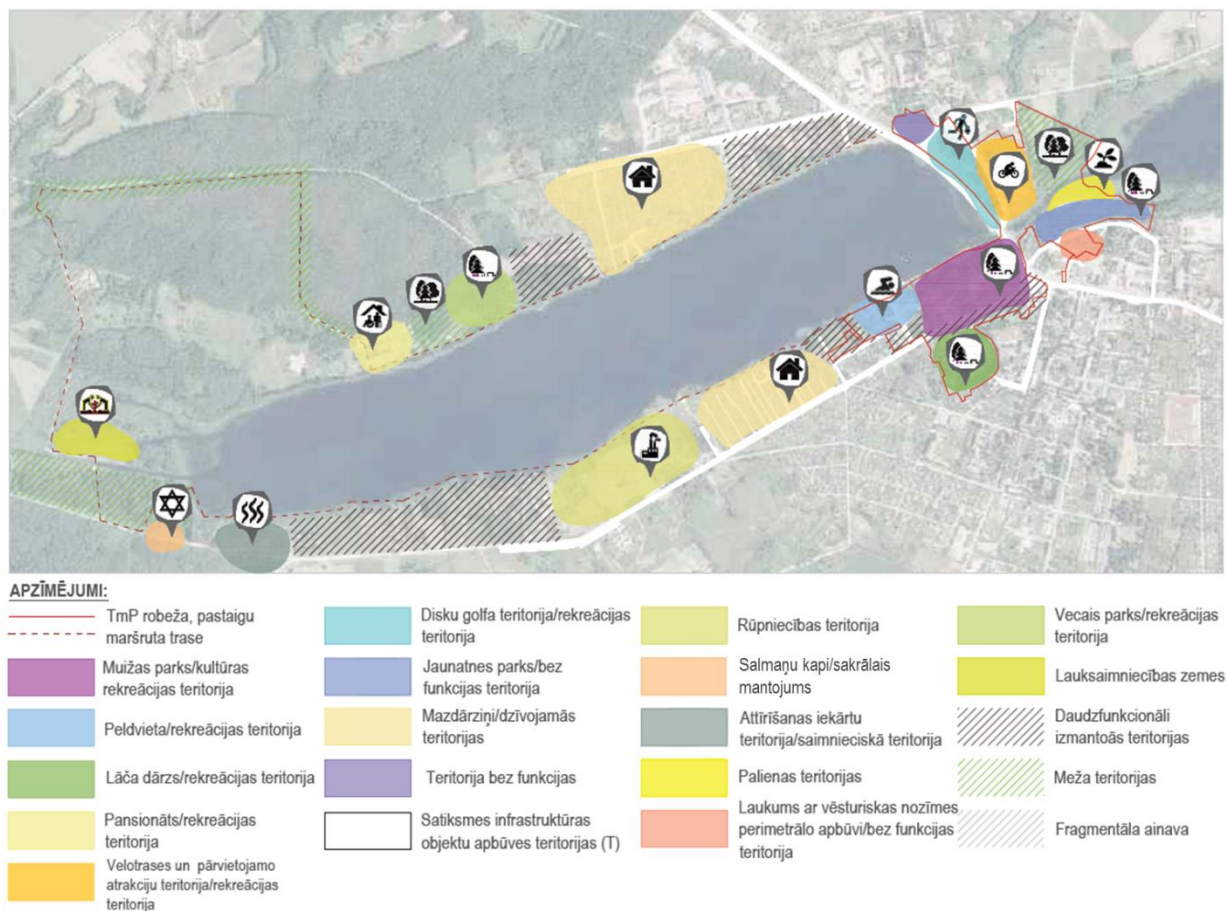
— TmP robeža, pastaigu maršruta trase	Jauka statusa kopīpašums	Valsts
Fiziska persona	Pašvaldības	Ipašumu robežas
Bez subjekta	Juridiska persona	Satiksmes infrastruktūras objektu apbūves teritorijaas

Attēls Nr. 14. TmP teritorijā esošo un piekļaujošo zemes gabalu īpašumpiederība

TmP teritorijā un to skarošās platības veido vietas daudzveidīgu ainavas telpisko raksturu (skatīt 15. attēlu un II grafiskās daļas karti Nr. 1). TmP teritoriju lielāko daļu aizņem Balvu ezera un Bolupes ūdens ainavas un urbanizētās vides ainava. Pilsētas centra daļu veido kultūras un rekreācijas teritorija – Balvu muižas parks, Lāča dārzs un tajos esošās funkcijas. Salīdzinoši ar kopējo pilsētas mērogu – rekreācijas teritorijas aizņem lielu platību, tomēr esošā situācijā funkcionāli tās ir vāji attīstītas un neveido strukturāli ērtas un pievilcīgas ārtelpas iespaidu. Teritorijas, kas piekļaujas ezera ainavai, galvenokārt ir dabas vidē balstītas daudzfunkcionāli izmantotas telpas, tomēr daļu veido arī urbanizētās vides struktūras – mazdārziņu, retinātas dzīvojamās apbūves un rūpniecības teritorijas. Teritorijā iezīmējas aktīvās un pasīvās atpūtas zonas, kā velo trase, meža teritorijas, Jaunatnes parks ar maz attīstītu atpūtas infrastruktūru. Stacijas ielas ainavu veido Balva ezera ūdeņi un autentiskais skats uz Balvu muižas parka un kunga mājas ainavu. Balvu ezera apkārtnē cieši piekļaujas mazdārziņu teritorijas, kas ir sociāli nozīmīgas zonas, tomēr kopumā liedz brīvu piekļuvi īpaši pilsētas viesiem balvu ezera krastiem.

TmP ainavas telpiskā struktūra vērtējama kā monohroma un secīgi pārejoša no blīvāka uz skrajāku struktūras raksturu. Vizuāli sadalītas jeb pārrautas ainavas telpisko struktūru rada

Stacijas ielas posms. Kopumā ainavas raksturs ir dabas vidē balstīts, plaša mēroga un vizuāli vienmērīgs.

Attēls Nr. 15. TmP teritorijā esošo ainavu telpiskais raksturs un funkcijas

4.2. Ainavas struktūru inventarizācija

Ainavas inventarizācijas ietvaros veikta esošo elementu un ainavu apsekošana un fotofiksācija. Inventarizācijas dati apkopotā veidā dot vizuāli vienotas vietas kopskata analīzes iespējas, tādējādi iezīmējot riskus un vājās pozīcijas.

Esošā labiekārtojuma inventarizācija pamatā norāda uz tehniski vāju un vizuāli nesaderīga labiekārtojuma infrastruktūras esamību. Atpūtas vietu labiekārtojums kā, piemēram, soliņi, atkritumu tvertnes, ir novecojis un to izvietojums lielākajā daļā ir nefunkcionāls. Trūkst informatīvi izglītojoši stendi, kas būtu vizuāli pievilcīgi un aicinoši. Vairumā labiekārtojuma elementi izvietoti haotiski un nepamatoti. Labiekārtojuma elementu inventarizācijas attēlus skatīt 16. attēlā un 1. pielikumā.

1 Mobilā tualete pie volejbola laukumiem

2 Pārgērbšanās kabīne un atkritumu konteiners pie volejbola laukumiem

3 Soliņš pie volejbola laukumiem

4 Velo novietne pie volejbola laukumiem

5 Plakāts pie volejbola laukumiem

6 Plakāts Jaunatnes parkā

7 Soliņš un atkritumu urna Jaunatnes parkā

8 Soliņš un atkritumu urna Jaunatnes parkā

9 Soliņš un atkritumu urna Jaunatnes parkā

Attēls Nr. 16. Labiekārtojuma inventarizācijas attēlu apkopojums

Teritorijas horizontālo struktūru pamatā veido ielu, ceļu un laukumu struktūras – to segumu kvalitāte un funkcionālā piemērotība. Esošā situācijā ielu segumu struktūras ir ļoti labā kvalitātē, turpretī gājējiem paredzētā pārvietošanās tīkla struktūra, īpaši rekreācijas teritorijās – Balvu muižas parka un Jaunatnes parkā ir gan vizuāli, gan tehniski ļoti vājā stāvoklī. Lāča dārza teritorijā ceļu segums ir nesen izbūvēts un tā tehniskā kvalitāte ir ļoti laba, tomēr funkcionāli parkam pilnībā nepiemērota. Lāča dārza ceļu tīkls nav pastaigu veicinošs, tas pamatā īstenots realizējot iespējas ātrāk šķērsot teritoriju, nodrošinot ērtu caurstaigāšanu nevis relaksētu atpūtu. Horizontālās struktūras attēlu apkopojumu skatīt 17. attēlā un 1. pielikumā.

1 Grants seguma celiņš uz velo trasi

2 Grants seguma velo trase

3 Koka seguma velo trase

4 Asfalta seguma velo trase 'pump track'

5 Pļava Bolupes krastā

6 Pazemes inženiersistēmu aka (?)

7 Transporta tilts pār Bolupi (Partizānu iela)

8 Betona bruģakmens seguma celiņš

9 Gājēju pāreja pār Partizānu ielu pirms tilta

Attēls Nr. 17. Horizontālās struktūras attēlu apkopojums

Teritorijas ainavas kvalitātes novērtējumā pamatā inventarizētas zaļās un zilās struktūras – esošie apstādījumi, zaļās platības (zālieni, pļavas) un ūdens ainava ar skatu līnijām. Rekreācijas teritorijas pamatā veido regulāri pļauts zāliens, kokaugi un dekoratīvie apstādījumi. Kopumā TmP teritorijā dekoratīvo stādījumu dobes galvenokārt izvietojas centrālās ielas trases piekļaujošās teritorijās un Balvu muižas parka parādes lauces daļā. Jaunatnes parka teritoriju pamatā veido blīvs apaugums, kas teritoriju padara noēnotu un mitru, īpaši Bolupes krasta tuvumā. Bolupes labā krasta teritoriju veido plaša, atvērta ainava ar blīvu kokaugu buferjoslu Stacijas ielas posmā. Šajā daļā teritorija ir zema un izteikti mitra, jo saglabājusi Balvu ezera hidroloģisko pamatni, kas veidojusies izbūvējot Stacijas ielas posmu. Savukārt esošās velo trases teritorijas, kas veidojas otrpus vecam ceļam, ir atvērta un vāji organizēta. Ainava rada sadrumstalota un haotiska skata iespaidu ar vāju celiņu tīklu un apstādījumiem. Tāpat velo trases apkārtnē novērojamas ar ūdeni piepildītas iepakas, kas perspektīvā varētu kalpot kā kvalitatīvas lietusūdens sistēmas objekti. Tālāk pār Pelnupi ved izbūvēta gājēju laipa, kur turpinās iestaigātas takas bez labiekārtota celiņu tīkla. Teritoriju sedz pietiekami blīvs un necaurredzams apaugums. Pelnupe apkārtnes kontekstā ir nesaskatāma un neveido ainavai pievienoto vērtību. Zili zaļās struktūras attēlus skatīt 18. attēlā un 1. pielikumā.

1 Ūdenstilpe netālu no velo trases

2 Pelnupe

3 Pieeja pie Bolupes

4 Skats pār Bolupi uz Jaunatnes parku

5 Skats pār Bolupi uz Jaunatnes parku

6 Skats no Vojebola laukumiem uz Balvu ezeru

7 Skats pār Bolupi un Balvu ezeru uz Balvu muižas parku

8 Bolupes krasts

9 Skats no Jaunatnes parka uz tiltu (Partizānu iela)

Attēls Nr. 18. Zaļās un zilās struktūras attēlu apkopojums

Esošās situācijas inventarizācija pamatā norāda uz teritorijas vājiem punktiem un kopējās attīstības iespējamiem riskiem, kas ir saistīti ne tikai ar esošo struktūru un elementu tehnisko un vizuālo kvalitāti, kas mazinājusies antropogēnās slodzes un laika ietekmē, bet arī uz vietas apsaimniekošanas problēmām, kam nav secīga un mērķtiecīga pamatojuma un kopējās ainas redzējuma.

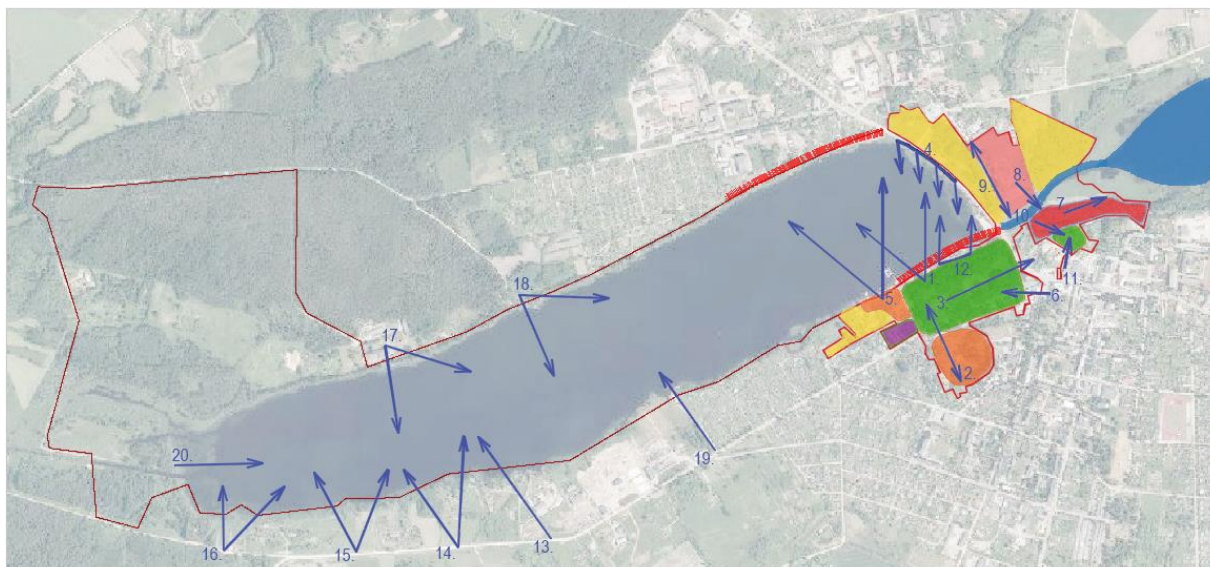
4.3. Ainavas specifisks novērtējums

4.3.1. Ainavas estētisko un ekoloģisko kvalitāšu novērtējums

TmP teritorijā identificētas 7 ainavas telpas, kur katrā no tām laika gaitā veidojies atšķirīgs ainavas estētiskais raksturs, kas norāda uz katras telpas individuālām iezīmēm (skatīt 19.att. un II grafiskās daļas karti Nr.2). Ainavu telpas lielā mērā sakrīt ar teritorijas esošām funkcionālajām zonām, kas raksturo ne tikai to atšķirīgo lietošanas veidu, bet arī ainaviski vizuālās kvalitātes estētiskos un ekoloģiskos aspektus.

Ainavas vizuāli estētisko kvalitāšu novērtējuma mēraukla balstās ir trīs pamatvērtībās – unikāla vai tipiska pret degradētu ainavu, daudzveidīga pret monotonu ainavu, neitrāla (ikdienišķa) pret īpašu ainavu, pievilcīga (aicinoša) pret nepievilcīgu (noplicinātu) ainavu. Ekoloģisko kvalitāšu novērtējuma mēraukla ir ainavu ekoloģiskās sistēmas tīklojums, potenciālā piesārņojuma klātbūtne un esošās dabas vērtības, tai skaitā bioloģiskā daudzveidība,

sugu dzīvotspēja pie teritorijas turpmākās attīstības. Savukārt ainavas esošo struktūru kritēriji ir to funkcionālā atbilstība un stilistikā saderība un iederība konkrētā vidē.

APZĪMĒJUMI:

TmP robeža, pastaigu maršruta trase

Pievilcīga ainava

Sadrumstalota ainava

Degradēta ainava

Unikāla ainava

Nepievilcīga ainava

Ikdienišķa ainava

Tipiska ainava

Monotona ainava

Skatu punkti

Attēls Nr. 19. Ainavu telpu estētiskais raksturs, nozīmīgie skatu punkti

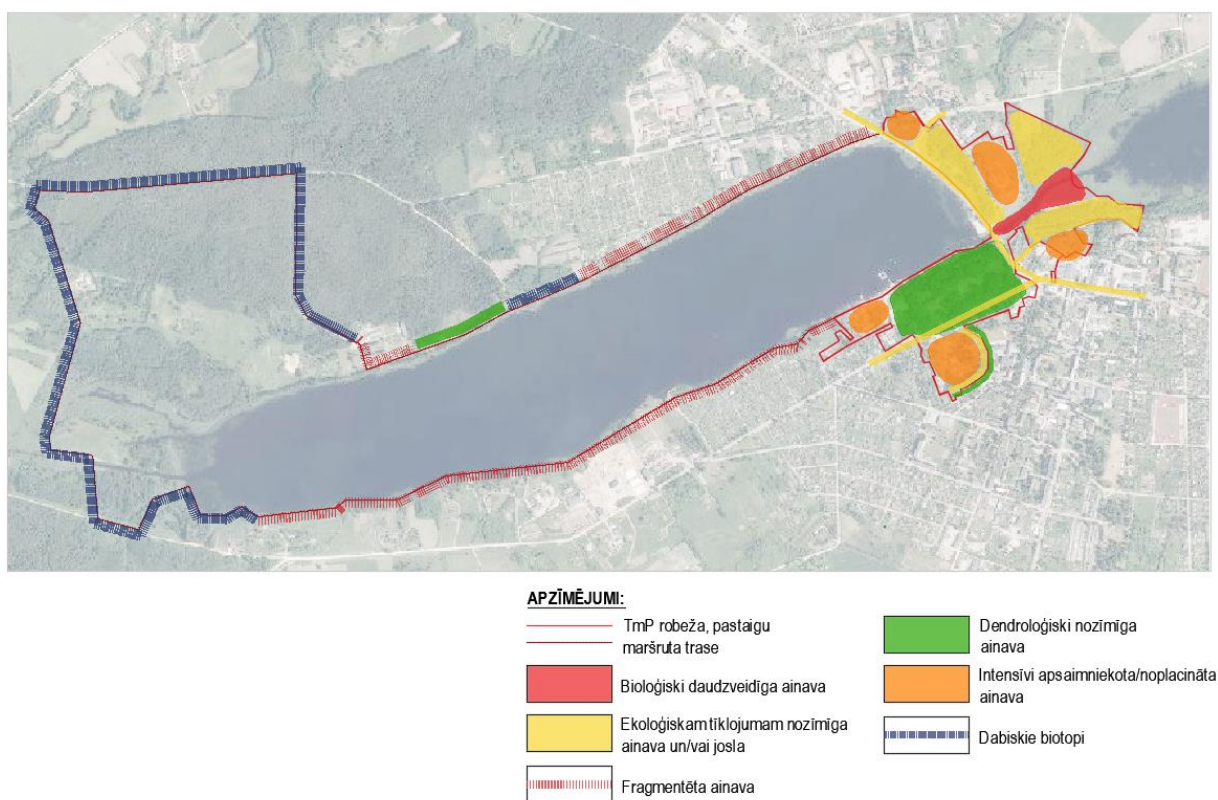
TmP teritorija ainava pamatā vērtējama kā unikāla, daudzveidīga un īpaša ainava, kas esošā situācijā ir neizcelta un šķietami ikdienišķa. Ainavas unikalitāti un daudzveidību veido plašā Balvu pilsētas ezeru un Bolupes ainava. Savukārt īpašu to padara ainavas veidošanās vēsture – pilsētībūvnieciskā struktūra, muižas ansamblis, kas neatstāj neitrālu iespaidu. Teritorijai no ainavu ekoloģiskā vērtējuma ir augsts potenciāls, tomēr tās potenciālais invazīvo sugu piesārņojums un urbanizētās vides tiešais tuvums, ir lielākie riski esošo dabas vērtību noplicināšanā.

Papildus ainavas kvalitāšu novērtējumam identificēti nozīmīgākie skatu punkti ar mērķi izcelt, tai skaitā dažādot vietas estētiskās vērtības (skatīt 15.att.). Identificētie skatu punkti ir nozīmīgi kopējās ainavas kontekstā, jo atklāj vietas vizuālās vērtības kā gleznieciskumu, daudzveidību, identitāti, vienotību, varenību un dabisko skaistumu. TmP teritorijā atzīmēti nozīmīgi skatu punkti visās ainavu telpās, izņemot Bolupes labā krasta meža teritorijas ainavu telpu, jo teritorija ir vāji pieejama gan fiziski, gan vizuāli.

Nozīmīgos skatu punktus var iedalīt divās kategorijās – pievilcīgie skatu punkti un perspektīvi pievilcīgie skatu punkti. Pievilcīgie skatu punkti ir tie, kuri esošā situācijā ir viegli sasniedzami, tātad ne tikai vizuāli, bet arī fiziski un, otrkārt, to ainaviskā uztveres kvalitāte ir augstvērtīga, vietai nozīmīga un tās identitāti raksturojoša (4., 5., 9., 17., 18., 20. skatu punkts). Savukārt perspektīvie skatu punkti ir tie, kuri kopējās ainavas kontekstā ir nozīmīgi ainaviski telpiskā rakstura pilnveidei un identitātes nostiprināšanai. Perspektīvie skatu punkti esošā situācijā galvenokārt ir traucēti vai slēgti, tātad kādā posmā veidojies blīvs jeb neauredzams

kokaugu apaugums un/vai skats ir vizuāli piesārņots ar konkrētā ainavā neiederīgām struktūrām vai elementiem (1., 2., 3., 6., 7., 8., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 19. skatu punkts). Īpaši, ja skatu punkts sakrīt ar kādu no galvenajām ieejām teritorijā, tam ir jābūt viegli uztveramam, pieejamam un aicinošam un vietas identitāti raksturojošam.

Ainavu ekoloģiskās kvalitātes novērtējumam izvirzītas sešas ainavtelpas, kuras iedalītas pēc tās ekoloģiskās nozīmības (skatīt 20. att. un II grafiskās daļas karti Nr. 3). Kā bioloģiski daudzveidīga ainava atzīmēti Bolupes ainava, tai skaitā pļavas un zemūdens iespējamā daudzveidība. Savukārt dendroloģiski nozīmīgas ainavas ir Balvu muižas parka teritorija un Lāča dārza vēsturiskā lazdu aleja. Lielāko daļu TmP teritorijas aizņem ekoloģiskajām tīklojumam nozīmīgas ainavas un joslas, kas aizņem TmP Z un A daļu. Paralēli šīs teritorijas fragmentē intensīvi apsaimniekotas un no bioloģiskās daudzveidības viedokļa, nopilcinātas teritorijas.

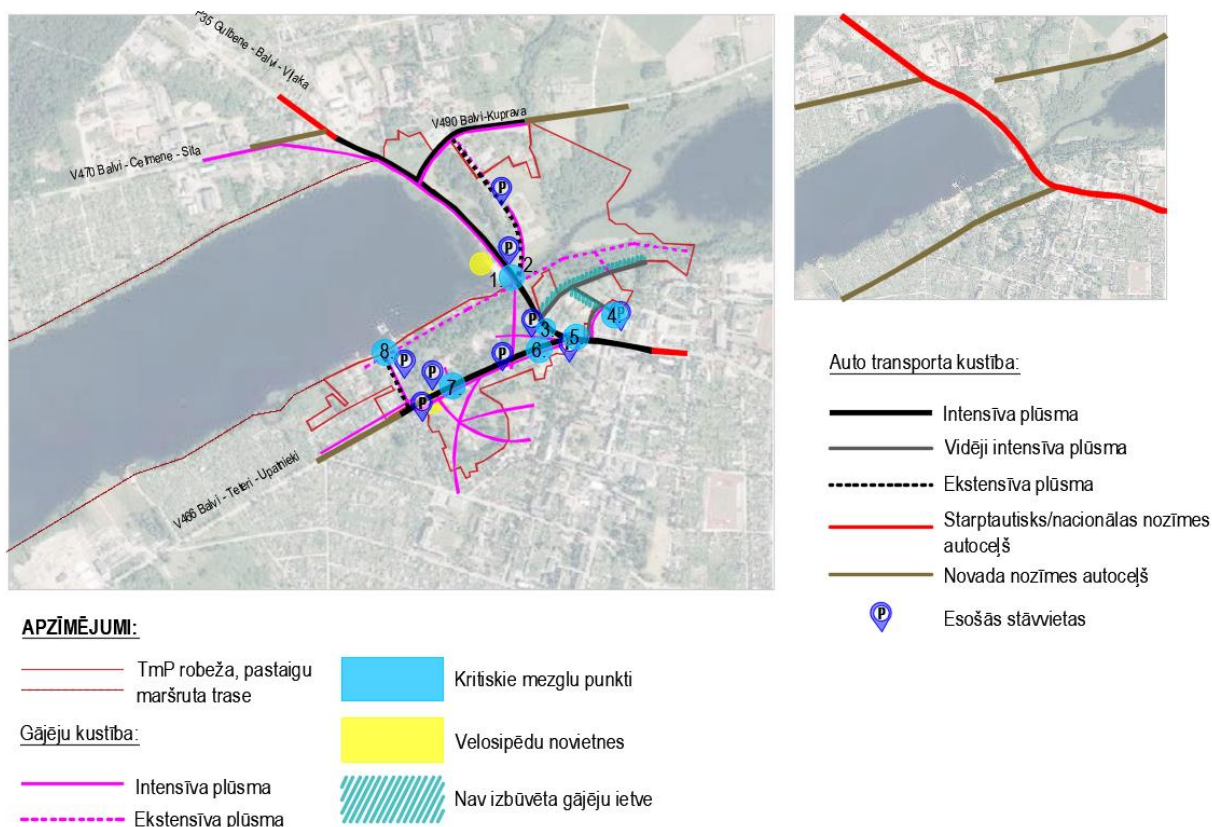
Attēls Nr. 20. Ainavu ekoloģiskās kvalitātes ainavtelpas

4.3.2. Ainavas mobilitātes infrastruktūras novērtējums

Mobilitāte ir ainavas pieejamības un uztveres organizators un tās identifikācija un novērtējums palīdz noteikt teritorijas iespējamās riska zonas, tai skaitā kritiskos mezglu punktus (skatīt 21.att. un II grafiskās daļas karti Nr.4.). Pa TmP teritoriju iespējams pārvietoties ar vieglā transporta līdzekļiem, velosipēdu, citiem maziem elektriskiem pārvietošanās līdzekļiem un kājām. Galvenā vieglā transporta līdzekļu piekļuve teritorijai veidojas no Stacijas ielas, kas ir starptautiskas / nacionālas nozīmes autoceļš. Reģionāli nozīmīgi autoceļi ir Balvi-Kuprava, Balvi-Celmene-Sita, Balvi-Teteri-Upatnieki. Autotransporta novietne pamatā iespējama vecā ceļa posmā, Stacijas ielas malā pie tilta (nemarkēta), Brīvības ielas abās pusēs, pie muižas kunga mājas, muzeja un peldvietas. Balvu pilsēta nav izbūvēta velo infrastruktūra, tomēr atsevišķās

vietās ir uzstādītas velo novietnes. Riteņbraucēju plūsma iespējama pa pilsētā izbūvētiem gājēju celiņiem. Savukārt kājāmgājēju plūsma galvenokārt virzīta pa ielu trasēm un izejām uz rekreācijas zonām, kas lielākoties nav aicinošas un ir nepārliecinošas to labiekārtojuma infrastruktūras kvalitātes dēļ. Lielā daļā teritoriju izveidojušās haotiski iestaigātas takas, īpaši Jaunatnes parka, velo trases teritorijās.

Galvenie kritiskie punkti veidojas intensīvas satiksmes posmos, kur ir bīstama ielu šķērsošana kājāmgājējiem (2., 7., punkts) un posmos, kur ir vāji organizēta satiksmes dalībnieku vienlīdzīgas lietošanas iespējas (3., 4., 5., 6., 8. punkts).

Attēls Nr. 21. Ainavas esošā mobilitātes infrastruktūra. Kritiskie mezglu punkti

4.3.3. Ainavu riska un ietekmju zonas

Ainavas funkcionālās zonas saskarē ar ainavas telpu estētiskām un ekoloģiskām kvalitātēm, izgaismo teritorijas riska un ietekmju zonas (skatīt 22.att. un II grafiskās daļas karti Nr. 5). Riska zonas ir tās, kurās parādās kādu noteiktu dabas, ainavas funkcionālo un/vai strukturālo kvalitāšu nesaskaņas un iespējamās turpmākās attīstības disbalanss. Tādējādi kaitējot kādai no esošām vērtībām un/vai radot apstākļus strukturāliem un funkcionāliem ainavu konfliktiem. Savukārt ietekmju zonas šajā gadījumā ir tās, kurās pakāpeniski tiek zaudētas kādas no sabiedrībai kā kopai nozīmīgas vērtības, tas noplicinot, kā arī padarot nepieejamas publiskai lietošanai. TmP teritorijā atzīmētas četras riska (A, B, C, D) un piecas ietekmju zonas (1.-5.), kas skar visas ainavu telpas.

Riska zonas raksturo sekojoši kvalitatīvie rādītāji:

- *A riska zona* – Balvu ezera ainavas zona un tās galvenie riski ir saistīti ar piekrastē esošām un attīstāmām teritorijām un to funkcijām, un ezera kā publiskas teritorijas

lietošanas nosacījumiem. Esošās ezera ainavas estētiskās kvalitātes ir atkarīgas no ainavas vizuālās pieejamības un telpiskās viengabalainības, kuru veido dabas videi raksturīgās kvalitātes. Attīstoties pilsētai, būtiski ir saglabāt piekrastes buferzonu, kas šajā gadījumā ir valstī noteiktās publisko ūdensobjektu 10m tauvas josla. Tomēr, kā pierāda esošā situācija, šī noteiktā josla ne vienmēr saglabā ne tikai vietas vizuālo pieejamību, bet arī būtiski tiek traucēta fiziskā pieejamība. Tāpat zonas riski ir cieši saistīti ar tai piekļaujošām rūpnieciskām teritorijām, kas var būt būtisks drauds kopējai arī ezera ekoloģiskai sistēmai. Līdz ar to, pilsētai attīstoties, šī zona ir monitorējama un uzraugāma ar mērķi saglabāt dabas vides estētiskās un ekoloģiskās kvalitātes, kā arī nodrošināt netraucētu tās pieejamību;

- *B riska zona* – Bolupes izteka un slūžas, kas tieši ir saistīta ar ezera ainavas kvalitātēm. Slūžas esošā situācijā ir sliktā tehniskā stāvoklī un tā nenodrošina nepieciešamās funkcijas. Attīstoties Balvu ezera apkārtnē kā rekreācijas teritorijai, Bolupes posms ir nozīmīgs estētiskā, ekoloģiskā un izglītojošā jomā. Līdz ar to tās riski palielinās galvenokārt dēļ iespējamās radītās antropogēnās slodzes;
- *C riska zona* – Bolupes posms, kas savieno Balvu un Pērkonu ezerus. Šis posms atrodas urbanizētas vides teritorijā un tā riski galvenokārt ir saistīti ar tā iekļaušanu dinamiskā pilsētvides ikdienās plūsmā. Vietas estētiskās un ekoloģiskās kvalitātes ir jālīdzsvaro ar funkcionālām pilsētvides vajadzībām;
- *D riska zona* – Lāča dārzs, kas laika gaitā būtiski mainījies tā kultūrvēsturisko ainavas raksturu. Galvenie riski ir saistīti ar vietas īpašā un noteiktā ainavtelpiskā rakstura pazaudēšanu. Lai saglabātu vietas identitāti, būtiski ir definēt tās pamatvērtības, kas pie turpmākiem vietas attīstības scenārijiem, tiek paspīlgtinātas un, galvenais, nezaudētas.

APZĪMĒJUMI:

- TmP robeža, pastaigu maršruta trase
- Ietekmes zona
- Riska zona

Attēls Nr. 22. Ainavas riska un ietekmju zonas

Ietekmju zonas raksturo sekojoši rādītāji:

- *1. ietekmju zona* – Balvu muižas parks kā kultūrvēsturiski nozīmīga teritorija, kas mūsdienās saglabājusi tās autentisko veidolu. Zonas galvenā vērtība ir parks un kunga māja, kas uztur vietas autentisko raksturu. Līdz ar to šo zonu var negatīvi ietekmēt jebkuras tajā ienestas jaunas struktūras un elementi. Būtiski ir nepiesārņot vidi ar spilgtām un esošo vērtību nomācošām struktūrām un elementiem, un saglabāt tās vizuāli autentisko veidolu;
- *2. ietekmju zona* – teritorija Kalna ielā 5, 7A, 8, kas izveidojusies starp pilsētas vēsturiski saglabājušos koka apbūvi un padomju gados būvēto tirdzniecības centru, tai skaitā tagadējās autoostas teritorijām. Zonas galvenā vērtība, pirmkārt, ir tās centriskā atrašanās vieta pilsētas kontekstā un, otrkārt, tai piekļaujošā vēsturiskā koka apbūve. Būtiski šo teritoriju ir attīstīt kā spēcīgu urbānās vides sastāvdaļu, ar no tās izejošu sasaistes infrastruktūru. Tas nozīmē, ka tai ir jāattīstās kā sociāli ekonomiski spēcīgai videi, sekojot kultūrvēsturiska rakstura pilsētbūvniecības principiem;
- *3. ietekmju zona* – pilsētas esošā peldvieta, kam, īpaši iedzīvotāju vidū, ir būtiska rekreatīvā nozīme. Zonas galvenā vērtība ir rekreācijas iespējas pie un uz ūdens. Līdz ar to šīs zonas nozīmīgāko ietekmi veido tajā izveidotais labiekārtojums gan sauszemē, gan uz ūdens. Būtiski zonu veidot stilistiski vienotu, tas nozīmē – izvēlēties vienota materiāla un toņu gammas būves un elementus, kā arī to telpiski nepārblīvēt. Zonā atrodas muižas ansambla drupas, kas nākotnē būtu integrējamas zonas funkcijās;
- *4. ietekmju zona* – Balvu ezera ZA gals, Stacijas ielas posms. Zonas galvenā vērtība ir Balvu ezera un tā piekrastes vizuālā pieejamība. Būtiski saglabāt skata plašumu un akcentēt tā nozīmību Balvu pilsētas kultūrvēsturiskā mantojuma kontekstā;
- *5. ietekmju zona* – Balvu ezera ZR krasta posms, kas saskatāms no Balvu muižas kungu mājas vienas no galvenajām skatu līnijām. Zonas galvenā vērtība ir tās esošais apaugums. Būtiski saglabāt apaugumu esošā apjomā un plānot zaļās struktūras pēctecību.

4.4. Ainavas kvalitātes mērķis

Ainavu kvalitātes mērķis (turpmāk tekstā – AKM) ir nozīmīga ainavas politikas pamatnostādņu daļa, kas ir saistāma ar ainavas pārmaiņu izpratni un tālākām rīcībām ainavas kvalitātes nodrošināšanā. AKM tiek definēti kā kompetentu publisko iestāžu formulētas sabiedrības vēlmes attiecībā uz viņu apkārtnes ainavas raksturiezīmēm (jeb ainavas kvalitātēm)¹¹.

Ainavu plānošanā ainavas kvalitātes mērķim ir jābūt ilgtspējīgas ainavas attīstības vīzijas pamatā.

Balvu muižas apkārtnes un pieguļošo teritoriju ainavu kvalitātes mērķis ir *balsīts uz līdzsvaru starp esošām kultūrvēsturiskām un dabas vērtībām, un sabiedrības rekreācijas*

¹¹ Latvijas ainavu politikas pamatnostādnes

vajadzībām un interesēm, atjaunojot esošos un ieviešot jaunus mūsdienīgus rekreācijas infrastruktūras objektus, ar kā palīdzību tiek organizēta vide un nepieļauta esošās autentiskās ainavas un dabas vērtību noplicināšana.

4.4.1. Ainavas vērtības un identitāte

Balvu pilsētas vērtības un līdz ar to arī identitāte balstās uz vēsturiskās ainavas raksturu un tās strukturālām iezīmēm (skatīt 23. att.). Identitāte ir vietas atpazīstamības simboli, kas palīdz veidot un uzturēt konkrētu tēlu par vietas unikālām un ilgtermiņā prioritārām vērtībām. TmP teritorija ir šķietami ikdienišķa un līdz ar to ierasta, tomēr apkopojot ainavas vēsturisko attīstību, sabiedrības viedokli, ainavas rakstura iezīmes un novērtējumu, izkristalizējas vairākas pamatiezīmes, kas nepārprotami simbolizē šīs vides būtību.

Attēls Nr. 23. Balvu pilsētas vērtības un identitātes raksturojums

Balvu pilsētas kultūrvēsturiskā kontekstā izvirzās četras pamatvērtības, kas, pirmkārt, ir veidojušas tās pilsētībūvniecisko raksturu tādu, kādu mēs varam to saskatīt un lietot mūsdienās un, otrkārt, kāda tā būtu saudzējama ilgtermiņā un nododama nākamajām paaudzēm. Identitātes iezīmes ir vadlīnijas, kas caurvijas un ir par pamatu jebkurām citām turpmākām vietas izmaiņām. Tomēr paralēli identitātes zīmolam, pilsētvide ir laikmetīga struktūra, kas seko politiskiem, ekonomiskiem un sociāliem notikumiem, tādējādi veidojot vietas kopējo vēsturi. Mūsdienās, lai saglabātu mantotās vērtības un pievienotu jaunus slāņus, būtiskākais ir koncentrēties uz jaunpienesuma kvalitāti un ilgtspēju, tādējādi nodrošinoties uz vietas pēctecīguma vērtību.

Izvirzītās identitātes simboli šī TmP ietvaros ir primāri caurvijoši vides turpmākiem funkcionāliem un tematiskiem attīstības scenārijiem, kā arī dotiem vides labiekārtojuma un apstādījumu risinājumiem. Tādējādi identitātes vērtības tiek nostiprināta ne tikai vietējo iedzīvotāju vidū, bet arī skaidri saprotamas, uztveramas un interesantas tās viesiem.

5. Konceptija un ainavas telpiskie risinājumi

Balvu muižas apbūves un tai piekļaujošo teritoriju attīstības konceptija un telpiskie risinājumi balstīti uz tiesisko dokumentu, veiktās ainavas izpētes un analīzes datiem,

socioloģiskās aptaujas datiem un ekspertu atzinumu nosacījumiem, kā arī uz izvirzīto ainavas kvalitātes mērķi, kas ietver vietas identitātes kvalitātes. Attīstības un pārvaldības rekomendācijas sniegtas TmP teritorijai kopumā, atsevišķi izdalot funkcionālās un tematiskās zonas, kam doti detalizētāki iespējamie risinājumi un rekomendācijas.

5.1. Plānošanas konceptuālie rīki

TmP ietvaros viens no Balvu optimālas attīstības priekšnoteikumiem, ir vietas izpēte un attīstības konceptuālie risinājumi plašākā mērogā.

Novada plānošanas līmenī ieteicamie risināmās dokumentu tematikas:

- *Transporta infrastruktūras izpēte, perspektīva un vadlīnijas*, ietverot transporta infrastruktūras telpiskos savienojumus, t.sk. pilsētvides mobilitātes jautājumus, kritiskos mezglu punktus, trases. Transporta plūsmas nosacījumi – ielu trases kā publiskās ārtelpas estētiski principiālie nosacījumi (ielu telpas plānojuma principi, labiekārtojuma, apstādījumu un inženierkomunikāciju savietojamība). Transporta novietošanas funkcionāli telpiskie principi. Risinājumu ieviešanas secība. Velosatiksmes attīstības plāns;
- *Īpaši augstvērtīgu ainavu telpu izpēte, vēsturiskā attīstība, identitātes raksturlielumi*. Ainavu struktūras un elementi, īpaši augstvērtīgo ainavu identifikācija, skatu līnijas un atvērumi. Plānošanas principiālie nosacījumi.

Pilsētas plānošanas līmenī ieteicamie risināmās dokumentu tematikas:

- *Pilsētībūvniecības plānošanas attīstības un apbūves arhitektoniski mākslinieciskās izpēte*, ietverot pilsētībūvniecības vēsturiskās attīstības, ielu tīklojuma, apbūves (rakstura, funkciju, arhitektoniski māksliniecisko vērtību) identifikāciju, izpēti un analīzi. Vēsturiskā centra definējums, aizsargjoslas. Vēsturiskā centra un aizsargzonas teritorijas attīstības principiālie nosacījumi (apbūves arhitektoniskie principi, t.sk. nožogojums);
- *Pilsētvides lietus kanalizācijas un meliorācijas attīstības un klimata pārmaiņu ietekmes vadlīnijas*, ietverot hidroloģiskā režīma izpēti, klimata pārmaiņu ietekmes scenāriju izstrādi, esošās lietusūdens inženiersistēmu kvalitātes novērtējumu, lietusūdens savākšanas, attīrīšanas un novadīšanas principiālos risinājumus, sistēmas darbības modelēšanas scenārijus, ieviešanas secību.

Vietas plānošanas līmenī ieteicamie risināmās dokumentu tematikas:

- *Pilsētas ūdens teritoriju un krastmalu, un apstādījumu struktūras un publisko ārtelpu attīstības vadlīnijas*, ietverot ūdeņu ainavas estētisko, ekoloģisko un funkcionālo faktoru izpēti. Ainavas estētisko kvalitāšu attīstības principiālos risinājumus (apaugums, skatu līnijas, apbūves raksturs). Ainavas ekoloģisko kvalitāšu apsaimniekošanas principus – vietas bioloģiskās daudzveidības nostiprināšanai un paaugstināšanai. Ainavas funkcionālās attīstības principus - ūdens telpas izmantošanas zonējums, krastmalu pieejamība, labiekārtojuma risinājumi. Pilsētas esošo apstādījumu inventarizācija (vitalitātes un estētisko kvalitāšu novērtējums). Publisko ārtelpu identifikācija, kvalitātes novērtējums. Apstādījumu principiālie risinājumi, ieviešanas un apsaimniekošanas nosacījumi. Publisko ārtelpu attīstības principiālie nosacījumi.

Plānošanas konceptuālo rīku vizuālo materiālu skatīt III grafiskās daļas 1. lapā.

5.2. Ainavas telpiskie principi

Ainavas telpiskie principi balstīti uz vietas vērtība un identitāti raksturojošam kvalitātēm. Balvu pilsētas identitātes nesēji ir tās autentiskā ainava, kas slēpjas caur gadsimta uzslāņojumā nenovērtētām un neapzinātām vērtībām. Pie jebkuriem vietas turpmākiem attīstības scenārijiem, nav pieļaujama identificētās autentiskās ainavas izmaiņas. Lai nodefinētu vietas plānošanas principus, jāveic sekojoši soļi:

- Pirmkārt, jāapzina vietas kultūrvēsturiskā un dabas mantojuma, pilsētbūvniecības telpiskās struktūras un apbūves mākslinieciski arhitektoniskās vērtības un jāizvirza nosacījumi aizsardzības pamatprincipiem. Tādējādi nodrošinot vērtību aizsargāšanu ilgtermiņā;
- Otrkārt, jādefinē vietas plānošanas principi, koncentrējoties uz vizuāli vienota ansambļa veidola un tajā esošo vērtību saglabāšanu;
- Treškārt, jānodrošina vietas un to vērtību vizuālu un funkcionālu pieejamību, un sabiedrības izglītošana. Tādējādi vairojot identificēti vērtību pēctecīgumu.

Pilsētas kultūrvēsturiskā mantojuma nostiprināšanai un tā vērtību optimālai integrēšanai esošās pilsētvides attīstības plūsmā, iesakāms veikt pilsētas apbūves arhitektoniski māksliniecisko izpēti un pilsētbūvniecības telpiskās attīstības strukturālo izpēti. Izpētes saturā būtiski paredzēt definētas autentiskā centra robežas, pilsētbūvniecības pieminekļa statusā un definētas individuālās pieminekļa aizsargjoslas. Pamatojoties uz apzinātām vērtības, būtiski izvirzīt plānošanas nosacījumus, kas balstīti uz vietas kultūrvēsturiskām, tai skaitā autentiskām vērtību ilgtspējīgu aizsardzību un saglabāšanu.

Savukārt, pilsētvides ainavu ekoloģiskās sistēmas nodrošinājumam, esošo dabas vērtību saglabāšanai un ekosistēmas optimālai attīstībai, iesakāms veikt ezeru pieguļošās ainavas sugu un biotopu izpēti, kā arī Balvu muižas parka, Lāča dārza, Jaunatnes parka un Partizānu ielas 2A teritoriju dendroloģisko inventarizāciju, sugu un biotopu izpēti. Izpētes saturā būtiski definēt īpaši aizsargājamo dabas teritorijas robežas, aizsargājamās sugas un biotopus, kā arī invazīvās sugas kā apdraudējumu vietai raksturīgai ekosistēmai. Izpētē jāiekļauj aizsardzības nosacījumi un pilsētvides ekoloģisko kvalitāšu attīstības pamatprincipi.

Ainavas telpiskos principu vizuālo materiālu skatīt III grafiskās daļas 2.lapā.

5.3. Zili zaļās struktūras telpiskie principi

Jebkuras pilsētvides ekosistēmas iekšējo mikroklimatu veido dabiskās struktūras – piepilsētas dabiskie biotopi – meži, pļavas, purvi, ūdeņi u.c. un pilsētvīdē esošie apstādījumi un ūdens objekti gan dabiskie, gan mākslīgi veidotie. Balvu pilsēta teritoriālā ziņā ir neliela un tās zaļo un zilo struktūru īpatsvars salīdzinot ar urbanizētās vides struktūrām, ir izteiktā pārsvarā. Tomēr, lai saglabātu un uzturētu labvēlīgu pilsētvides mikroklimatu, neskatoties uz minēto dabisko struktūru ievērojamo apjomu, būtiski ir nodrošināt ainavu ekoloģiskās sistēmas savienojamību un nepārtrauktību. Jebkura pilsētvīdē esošā zaļā struktūra – parki, skvēri, kapsētas, mazdārziņi, kā arī ielu trases apstādījumi, ir būtiska pilsētvides ekoloģiskās sistēmas sastāvdaļa ar visiem tajā esošiem kvalitātes rādītājiem – augu sortimentu, augu augšanas apstākļiem, auga estētiskām kvalitātēm un vitalitātes jeb dzīvotspējas rādītājiem, kā arī konkrētās augu grupas sistemātisku pēctecīguma nodrošinājumu. Tāpat pilsētvides dabiskās un mākslīgās ūdensteces un ūdenskrātuves ir cieši saistītas ar urbanizētās vides attīstības

procesiem. Jo šīs zilās struktūras var vienlīdz kalpot gan kā augstvērtīgs ainavu ekoloģiskās sistēmas nodrošinātājs, gan kā rekreatīvās vides pakalpojumu dažādotājs. Lai nodrošinātu vienlīdzīgu un atbalstošu dabisko resursu un urbanizētās vides pakalpojumu līdzsvaru, nepieciešams apzināt Balvu pilsētas zili zaļo struktūru esošās kvalitātes un izvirzīt mērķus to aizsardzībai, saglabāšanai un attīstībai. Viens no laikmetīgiem pilsētvides ekoloģiskās sistēmas veidotājiem ir efektīva lietusūdens savākšanas, attīrīšanas un novadīšanas sistēmas ieviešana. Ņemot vērā Balvu pilsētvides struktūru un dabas pamatnes parametrus, tā ir absolūtu piemērota šādas sistēmas mērķtiecīgai ieviešanai un apsaimniekošanai.

Zili zaļās struktūras telpisko principu vizuālo materiālu skatīt III grafiskās daļas 3.lapā.

5.4. Pilsētvides mobilitāte

Pilsētvides mobilitāte ir balstīta uz vietas sasniedzamības faktoriem un ērtām un drošām pārvietošanās iespējām. Balvu pilsētas struktūra veidojusies abpus ezeru un Bolupes ainavām ar izteikti centrisku ielu tīklojumu un apbūvi.

Balvu pilsētu šķēros starptautiskas un nacionālas nozīmes autoceļš P35 Gulbene-Balvi-Viļaka-Krievijas robeža. Pilsētai esošā situācijā nav izbūvēts apvedceļš, līdz ar to visa veida auto transporta slodze galvenokārt tiek novirzīta caur pilsētas centru, sadalot to divās daļās. Tādējādi ir apgrūtināta pārējo satiksmes dalībnieku (kājāmgājēju, riteņbraucēju) droša un ērta pārvietošanās. Tas īpaši novērojams Stacijas un Partizānu ielas posmos, kur norit visintensīvākā satiksmes dalībnieku ikdienas kustība.

Būtisku ietekmi uz telpiski drošu un pieejamu pilsētvidi rada esošās Brīvības ielas posms gar Balvu muižas ansambli. Šajā posmā iela ir plata ar abpus izbūvētām auto stāvvietām, ar izteiktu prioritāti auto transportam.

Reģionālās nozīmes autoceļš P47 pilsētas robežās – Bērzpils iela, ir šaurāka ar atsevišķos posmos izbūvētām auto stāvvietām ielas malās. Iela ir nozīmīga pilsētas iedzīvotāju ikdienas vajadzību nodrošināšanai.

Balvu pilsētas attīstības un plānošanas dokumentos iezīmēti pilsētas perspektīvie apvedceļi - D un Z apvedceļu loki. D apvedceļa loks iezīmēts balvu novada teritorijas plānojumā 2012.-2023. gadam¹² un Z apvedceļa loks iezīmēts Balvu novada ilgtspējīgas attīstība stratēģijā no 2022. gada¹³. Perspektīvie apvedceļu būtiski uzlabos pilsētvides mikroklimatu un veicinās prioritāri līdztiesīgu mobilitāti. Samazināsies smagā auto transporta radītā slodze uz pilsētas centrālām ielām, pilsētas daļas būs kājāmgājējiem un riteņbraucējiem sasniedzamākas un drošākas, būs iespēja atvēlēt plašākas ielas telpas visiem satiksmes dalībniekiem. Ielas papildus varēs kalpot kā kvalitatīvi zaļie koridori pilsētvides ekoloģiskā tīklojuma nodrošinājumam.

Autotransports ir viens no galvenajiem gaisa piesārņojuma un siltumnīcefekta gāzu emisiju cēloņiem. Papildus gaisa piesārņojumam un CO2 emisijām transports rada arī trokšņa piesārņojumu¹⁴.

Balvi ir teritoriāla maza un kompakta pilsēta, kas ir ātri un ērti sasniedzama kājāmgājējiem, tomēr velo infrastruktūra ir pilnībā neattīstīta un nākotnē vitāli svarīga.

¹² Balvu novada teritorijas plānojums 2012.-2023. gadam

¹³ Balvu novada ilgtspējīgas attīstība stratēģija no 2022. gada

¹⁴ Ilgtspējīga pilsētu mobilitāte Eiropas Savienībā: bez dalībvalstu apņemšanās būtiski uzlabojumi nav iespējami, 2020

Pilsētas 'mobilitātes piramīda' ietver uz cilvēkiem orientētu pārvietošanos un uz pievilcīgas pilsētvides attīstību ikdienas dzīvei. Cilvēku mobilitātes izvēles ir cieši saistītas ar kopējo pilsētvides struktūru. Tādēļ ilgtspējīgas plānošanas kontekstā būtiski ir 'mobilitātes piramīdā' cilvēku kā kājāmgājēju un riteņbraucēju nolikt pirmā vietā.

Balvu pilsētas sasniedzamības areāls kājāmgājējam, mērot no administratīvā centra, vidēji ir 10-20min. Lai nākotnē mazinātu pilsētas centrā esošo atpūtas, sporta un kultūras objektu apkārtnes auto transporta noslodzi, ieteikums ieviest *Park & Go* sistēmu¹⁵, kur plašākas ietilpības auto stāvlaukumi ir izvietoti centra perifērijā, no kuriem vidēji kājāmgājējam 10 minūšu laikā ir iespējams sasniegt jebkuru sabiedriska rakstura objektu un/vai teritoriju (papildus skatīt vizuālo materiālu III grafiskās daļas 4.lapā).

Principiāli auto transporta novietošana Balvu pilsētā nākotnē balstāma uz iespēju ikdienā novietot auto transportu mazas ietilpības auto stāvvietās, kas pamatā ir izvietotas pie sabiedriska rakstura ēkām un ielu trases malās. Tāpat šīs novietnes ir piemērotas konkrēto objektu pakalpojuma sniedzējiem un uzturētājiem. Savukārt pilsētas viesiem gan ikdienā, gan svētku pasākumu norises laikā, piemēroti ir ārpus pilsētas centra daļas izbūvēti lielākas ietilpības stāvlaukumi, kas papildus ir aprīkoti ar kvalitatīviem labiekārtojuma elementiem – labierīcībām, informācijas stendiem, norādēm, atpūtas vietām, u.c.

Esošā situācijā pilsētā nav izbūvēta velo infrastruktūra, tomēr atsevišķās vietās ir izvietotas velo novietnes. Līdz ar to riteņbraucēji lielākoties izmanto ielas telpas infrastruktūru, kas ir auto transporta brauktuves un gājēju ietves. Ievērojot 'mobilitātes piramīdu', velo infrastruktūra pilsētvidē ir prioritāra nepieciešamība, līdz ar to Balvu pilsētas transporta infrastruktūra būtu papildināma ar velo joslām un velo ceļiem. Pārveidojot atsevišķas ielu telpas pēc kopējās ielas telpas principiem, tiek papildus iegūtas zonas, kur ērti un droši pārvietoties gan riteņbraucējiem, gan kājāmgājējiem. Papildus šādas publiskās ārtelpas teritorijas iegūst joslas, kurās izvietot labiekārtojuma elementus, kā arī veidot plašākas teritorijas, kas ir pievilcīgākas uzņēmējiem attīstot pakalpojuma biznesu. Balvu pilsētā piemērotākās kopējās telpas ielas ir Brīvības ielas posms no Partizānu ielas līdz Rūpniecības ielai, Ezera ielas posms, Krasta ielas posms no Stacijas ielas līdz Partizānu ielai un Partizānu ielas posms no Krasta ielas. Kopējās ielas telpas principu risinājumu variantus skatīt III grafiskās daļas 6. lapā.

Kājāmgājēju nozīmīgākie savienojumi ir esošo kultūrvēsturisko un dabas objektu rekreācijas teritorijas, kas ir Balvu muižas parks, Lāča dārzs, Jaunatnes parks, Ezera ielas 5, 7A, 8 teritorija, Bolupes labais krasts (esošā velo trase un pārvietojamo atrakciju laukums) un Balvu ezera apkārtnē. Minētām teritorijām ir jānodrošina fiziski ērta un droša kājāmgājēju plūsma, kas nozīmē nepieciešamību pēc nepārtraukta savienojuma pār Stacijas ielu abpus tiltam, kā arī pār Bolupi. Līdz ar to rekomendējams izbūvēt gājēju tuneļus un vanšu tipa gājēju tiltu pār Bolupi. Savukārt pilsētas promenāde izvietojama Balvu ezera ZA galā, tādējādi nostiprinot funkcionālu saikni starp ezera abiem krastiem un pilsētvides reprezentatīvās zonas teritoriju.

Pilsētvides mobilitātes rekomendācijas skatīt III grafikās daļas 5. un 7. lapā.

---

¹⁵ *Park & Go* sistēma ir *Park & Ride* sistēmas atvasinājums, pieņemot to, ka autobraucējs novieto automašīnu lielākas ietilpības stāvlaukumā, kas atrodas ārpus pilsētas centra un tālāk dodas kājām vai velosipēdu

5.5. Inženiersistēmas (ELT, ŪKT, LKT)

5.5.1. ELT konceptuālie risinājumi

TmP teritoriju šķērso 20kv gaisa elektrolīnija, kam ir noteikta aizsargjosla pilsētas robežās 2,5 metri no līnijas ass¹⁶. Gaisa elektrolīnija šķērso esošās peldvietas, Balvu muižas parka, Bolupes labā krastā esošās velo trases un Jaunatnes parka teritorijas. TmP robežās un tieši pieguļošās teritorijās izvietojas četri transformatori.

Perspektīvā ieteicams gaisa elektrolīnijas posmus, kas šķērso rekreācijas teritorijas – peldvietu, Balvu muižas parku, Jaunatnes parku un esošās velo trases teritoriju, pārbūvēt uz zemē ieguldītām kabeļu līnijām. Tādējādi, pirmkārt, ainava iegūst estētiskās kvalitātes – tā netiek vizuāli sadrumstalota ar inženierkomunikāciju objektiem un, otrkārt, būtiski samazinās elektrolīnijas aizsargjoslu platums uz 1 metru no kabeļu līnijas ass uz katru pusi⁹. Jauni elektroapgādes pieslēgumi un / vai jaudu palielinājumi perspektīvā rekomendējami visās attīstāmās zonās.

Esošā situācijā apgaismojums ir izbūvēts visās TmP teritorijā esošās ielu trasēs, kā arī peldvietas, Balvu muižas parka, Lāča dārza un velo trases teritorijās. Esošo gaismekļu dizains ir neitrāls un atbilstošs ielas telpai. Perspektīvā ieteicams pilsētas galveno ielu trasēs un rekreācijas teritorijās izvēlēties dažāda tipa apgaismojumu, kas gan tematiski, gan proporcionāli ir atbilstošāks vietas konkrētām funkcijām. Teritorijā iespējams izvietot sekojoša tipa apgaismes laternas:

- *Ielas tipa apgaismes laternas* – pamatā izvietojamas ielu trasēs un atsevišķās vietās rekreācijas vietās, kur ir atvērta, plaša ainava, kā, piemēram, sporta laukumu teritorijās, tūrisma atpūtas bāzēs un peldvietās;
- *Parka tipa apgaismes laternas* – pamatā izvietojamas rekreācijas teritorijā, kā, piemēram, parkos, skvēros, bērnu rotaļu laukumos;
- *Dārza tipa apgaismes laternas* – ir zemā tipa apgaismojums, kas pamatā izvietojams kā papildus apgaismojums pastaigu takās, piemēram, gar Balvu ezera piekrasti;
- *Prožektora tipa gaismekļi* – pamatā izvietojami atsevišķu objektu izgaismošanai, tādējādi paspilgtinot to telpisko nozīmi konkrētā ainavā;
- *Dekoratīvais apgaismojums* – pamatā izvietojams kā papildus apgaismes elements, radot vietas īpašo noskaņu, paspilgtinot tās tematiku, vērtības identitāti;
- *Lokālas enerģijas tipa gaismekļi* – laternas, kas darbojas izmantojot alternatīvās enerģijas – saules vai vēja enerģiju. Laternas izvietojamas pamatā teritorijās, kur ir sarežģīta tradicionālās elektroapgādes iespējamība.

ELT risinājumus skatīt III grafiskās daļas 8. lapā.

Apgaismes laternu izvietojuma principi galvenokārt balstīti uz ergonomiskiem apsvērumiem, maksimāli nodrošinot vietas optimālu izgaismojumu un īpašas noskaņas piešķiršanu. Tāpat būtiski ir laternu gaismas stara parametri – stara kūļa forma un virziens, tonis, intensitāte un dekoratīvās īpašības. Laternu stara parametri rada gan vienotas telpas sajūtu, gan nodrošina optimāli ergonomiskos apstākļus. Savukārt laternu dizains – balsta, konsoles un gaismekļa stils, forma, materiāls, tonis ir saskaņojams ar pārējiem konkrētā zonā izvietotiem

¹⁶ Aizsargjoslu likums 16.pants

labiekārtojuma elementiem, tādējādi veidojot vietas vienotu dizaina ansambli. Apgaismes laternu dizaina principus skatīt III grafiskās daļas 9. lapā.

5.5.2. ŪKT un LKT konceptuālie risinājumi

TmP teritorijā ir atzīmēts esošais sadzīves kanalizācijas un lietusūdens kanalizācijas tīkli. Sadzīves kanalizācijas tīklu galvenās trases šķērso peldvietas, Balvu muižas parka, Jaunatnes parka un velo trases (gar Partizānu ielu) teritorijas. Savukārt lietusūdens kanalizācijas trases pamatā izvietojas perpendikulāri sadzīves kanalizācijas tīklam un ir novirzīti uz Balvu ezeru un Bolupes ūdeņiem. Sadzīves kanalizācijas tīkli ir novecojuši, īpaši Partizānu ielas posms, kam ir nepieciešams paredzēt tā pārbūvi. Lietusūdens kanalizācija esošā situācijā darbojas vāji un nepilnīgi, īpaši, tas ir novērojams Lāča dārza un Jaunatnes parka teritorijās.

Ugunsdzēsēju un glābšanas dienesta vajadzībām esošā situācijā ir izbūvēta ūdens ņemšanas vietas Stacijas ielā. Perspektīvā paredzēt ūdens ņemšanas vietas ar laivu nolaišanas rampu Bolupes labā krastā, Balvu ezera krastā Vidzemes ielas galā un muliņa izbūvi Vecā parka piekrastes teritorijā. Papildus esošais ūdens ņemšanas vietai Stacijas ielā, paredzēt laivu nolaišanas rampas izbūvi. Visām ūdens ņemšanas vietām paredzēt operatīvā transporta piekļuvi. Tāpat nodrošināt Bolupes netraucētu kuģošanu, padziļinot Bolupes daļu starp Balvu un Pērkonu ezeriem, respektējot teritorijā esošās inženierkomunikācijas. Pirms detalizēta risinājuma izstrādes, nepieciešams veikt teritorijas padziļinātu izpēti, iegūstot precīzus datus par inženiertīklu atrašanās vietām, kā arī, MK noteiktajā kārtībā, saņemt visu iesaistīto institūciju tehniskos noteikumus.

Perspektīvā paredzēt apkalpojoša transporta piekļuvi sadzīves kanalizācijas trasēm un kontrolakām, rekreācijas teritorijās izbūvējot pastaigu celiņu tīklu apkalpojošam transportam piemērotos parametros un konstrukcijā. Pārējās teritorijās nodrošināt stiprināta seguma risinājumus.

Lietusūdens kanalizācijas sistēma Balvu pilsētas teritorijā ir risināma kompleksi un tai ir piemērojama atvērta tipa lietusūdens savākšanas, attīrīšanas un novadīšanas sistēmas principi. Esošā situācijā nepieciešams veikt vietas lietus kanalizācijas un meliorācijas sistēmas izpēti, kā arī veikt klimata pārmaiņu ietekmju monitoringu. ŪKT un LKT risinājumus skatīt III grafiskās daļas 10. lapā.

Teritorija ir piemērota tādu atvērta tipa lietusūdens risinājumiem, kā lietusdārzi, bioievalkas, dīķi, kanāli, grāvji un teknes. Minētie objekti izbūvējami vienotā tīklojumā, nākotnē veidojot visas pilsētas optimālu lietusūdens savākšanas, attīrīšanas un novadīšanas sistēmu. Atvērta tipa lietusūdens objekti integrējami esošā infrastruktūrā un tie papildināmi ar fitoremediācijas jeb augsni attīrošiem augu stādījumiem, tādējādi nodrošinot gruntsūdeņu un esošo dabisko ūdenstilpju un ūdensteču nepiesārņošanu. Atvērta tipa lietusūdens sistēmas principiālos un detalizētos risinājumus skatīt III grafiskās daļas 11., 12., 13. lapās.

5.6. Plānotais funkcionālais un tematiskais zonējums un aktivitātes

Kopumā TmP teritorijā definētas septiņas perspektīvā attīstāmās zonas, kur katrai no tām piešķirts funkcionālais un tematiskais ietvars:

1. *Balvu ezera piekrastes zonas* funkcionāli iedalītas trīs atsevišķās daļās – *promenādes, peldvietas un pastaigu maršruta ap ezeru daļā*. Promenādes daļa attīstāma kā Reprezentatīvā zona, kurā plānojams tūrisma centrs, viesnīca, tirdzniecība, ezera gala promenāde, vecā ceļa promenāde, ezera dabas takas. Peldētavas daļā attīstāma pasīvās

un aktīvās atpūtas tematikas – labiekārtota saulšānās zona, ierobežota (ar izbūvētu uz pontoniem veidotu koka terases ietvaru) peldēšanās zona, ziemas peldes infrastruktūra, laivu piestātne, ūdens atrakcijas, tirdzniecība, ēdināšana. Ezera apkārtnes pastaigu daļā attīstāms labiekārtots pastaigu maršruts ap Balvu ezeru, piknika un ugunsкура vietas, zemūdens medību vietas, izziņas stendi, skatu tornis, laivu piestātnes.

2. *Balvu muižas parka zona* tematiski iedalāma atpūtas un kultūras zonās, atpūtas zonā attīstāmi pastaigu maršruti pa parku, krasta promenāde, vēsturiskās skatu līnijas, kultūrvēsturiskās ainavas izziņas infrastruktūra. Savukārt, kultūras zonā atjaunojama parka vēsturiskā partera un paviljona kultūras telpa klasiskās mūzikas pasākumiem;
3. *Lāča dārza zona* attīstāma kā interaktīvi izglītojoša atpūtas un mākslas teritorija, kurā tiek nodrošināta apmeklētāju mierīga un izglītojoša atpūta caur izveidotiem pastaigu un izziņas taku maršrutiem, ko papildina atjaunoti vēsturiskie augļu koku stādījumi un interaktīvas kultūras un zaļās aktivitāšu telpas;
4. *Jaunatnes parka zonā* attīstāmas kultūras, bērnu rotaļu un dabas atpūtas un izziņas aktivitātes. Kultūras aktivitātes nodrošina plānotā brīvdabas estrāde ar nožogotu teritorijas apkārtni. Parka A daļas nogāzes paredzētas bērnu rotaļu laukumu izbūvei, kas būtu piemērojami arī ziemas aktivitāšu priekiem. Savukārt atpūtas un dabas izziņas zona veidojas Bolupes krasta pļavu teritorijās, kur attīstītas pastaigu laipas ar platformām un izglītojošu informāciju, laivu piestātne, pārceltuve, piknika vietas;
5. *Bolupes labā krasta zona* tematiski un funkcionāla iedalās divās teritorijās – Aktīvās atpūtas zona un Tūrisma zona. Aktīvās atpūtas zonā īstenojama sporta un veselīga dzīvesveida infrastruktūra – sporta laukumi, skriešanas celiņš, āra trenāžieri un vingrošanas iekārtas dažādām vecuma grupām, velo trase, skeita laukums, teritorija ceļojošām atrakcijām. Tūrisma zona attīstāma kā atpūtas bāze ar nakšņošanas iespējām kempingos un labiekārtotās dzīvojamo traileru novietnēs. Papildus teritorijā izbūvētas dabas takas, kas ziemas mēnešos veidojamas kā slēpošanas trases. Teritorijā pie Bolupes paredzēta vieta āra slidotavai ar inventāra nomas punktu;
6. *Vecpilsētas radošā kvartāla zona* ir teritorija, kas nākotnē veidotu Balvu pilsētas centra kodolu ar tirdzniecības, kultūras, mākslas un tūrisma zonām. Tirdzniecības zona attīstāma ar pārvietojamie tirdzniecības kioskiem, nojumēm, ēdināšanas pakalpojumu traileriem un terasēm, amatniecības stendiem. Kultūras un mākslas zonu veidotu labiekārtots skvērs ar nelielu performanču platformu, īslaicīgās mākslas un vides objektu izvietojanas stendiem. Tūrisma zonu veidotu viesnīcas komplekss ar ēdināšanas un sadzīves pakalpojumu funkcijām;
7. *Brīvības ielas posma zona* ir ielas posms, kurā īstenoti kopīgās ielas telpas principi. Tas ir bulvāra tipa ielas posms ar apstādījumiem, atvērtiem lietusūdens risinājumiem un plašām publiskās ārtelpas joslām.

Plānoto funkcionālo un tematisko zonējumu skatīt III grafiskās daļas 14.lapā.

Turpmākos katras zonas detalizētākus risinājumus veikt saskaņā ar Latvijas likumdošanu, ievērojot LR spēkā esošos normatīvus, noteikumus un likumus. Detalizētāku projektu izstrādē ņemt vērā VSIA “Latvijas Valsts ceļi”, Dabas aizsardzības pārvaldes, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra, VSIA “Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”, Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes, Balvu novada pašvaldības aģentūras “SAN-TEX”, AS “Sadales tīkls”, AS “Balvu enerģija”, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta,

Valsts vides dienesta un citu institūciju sniegtās prasības kā arī ievērot Aizsargjoslas likumā noteiktās prasības, kas attiecināmas uz:

- AS “Sadales tīkls” valdījumā esošām elektroietaisēm, kas skar Balvu ezera piekrastes, Balvu muižas parka, Jaunatnes parka, Bolupes labā krasta plānotās zonas;
- AS “Balvu enerģija” valdījumā esošiem centralizētās siltumapgādes ārējiem tīkliem;
- Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu zonām;
- Aizsargjosla ap notekūdeņu pārstrādes un uzglabāšanas vietām;
- Aizsargjoslu (aizsardzības zonu) ap kultūras pieminekļiem;
- 10% plūdu riska zonām;
- citām teritorijā esošām inženierkomunikācijām un objektiem.

Atsevišķās zonās, plānojot esošā dabiskā apauguma kopšanas pasākumus, kā arī paredzot jaunus stādījumus un lauces (pļavas tipa teritorijas), veidojot sējumus, izmantot dabisko zālāju sēklas, kas ilgtermiņā pilnveidotu esošo teritorijas bioloģisko vērtību.

5.7. Identitātes pārneses principi

Pamatojoties uz TmP ietvaros izvirzītiem Balvu pilsētas identitātes simboliem – ūdens ainavu, kultūrvēsturisko ainavu, pilsētvides struktūru un sakrālo ainavu, dotas rekomendācijas identitātes tematiskas pārnesei caur labiekārtojuma struktūrām un elementiem. Tādējādi pilsētvide iegūst katrai vietai raksturīgu un idejiski pamatotu labiekārtojuma struktūru un elementu vienotu dizaina koncepciju, kas, pirmkārt, atspoguļo vietas vērtības un, otrkārt, nodrošina vizuāli estētiski vienotu ansambli. Pilsētas identitātes tematiku pārnese plānota sekojoši:

- *Ūdens ainavas* tematika atspoguļojas caur zilganzaļo un bēšo toņu paleti, kas integrēti dominē neregulāra, plūstoša raksta, formas un faktūras kokmateriālu struktūrās un elementos;
- *Muižas kultūrvēsturiskās ainavas* tematika atspoguļojas caur zaļo un bēšo toņu paleti, kas integrēti dominē regulāra, ritmiska raksta, formas un faktūras kokmateriālu un tērauda struktūrās un elementos;
- *Balvu pilsētvides struktūras* tematika atspoguļojas caur pelēko un bēšo toņu paleti, kas integrēti dominē regulāra, dinamiska raksta, formas un faktūras kokmateriālu un betona struktūrās un elementos;
- *Balvu sakrālā mantojuma ainavas* tematika atspoguļojas caur bordo, zilo un bēšo toņu paleti, kas integrēti dominē regulāra, precīzi ritmiski raksta, formas un faktūras kokmateriālu un akmens struktūrās un elementos.

Identitātes pārneses principus skatīt III grafiskās daļas 15. lapā.

Pilsētas labiekārtojumu var iedalīt trīs kategorijās – labiekārtojuma elementi (soliņi, atkritumu urnas, laternas, velo novietnes, u.c.), ceļu un laukumu segumi (cieti, irdeni un sintētiskie segumi) un apstādījumi (koki, krūmi, ziemcietes, graudzāle, sīpolpuķes un viengadīgās puķes). TmP ietvaros katrai kategorijai dotas konceptuālas vadlīnijas.

5.7.1. Vienota labiekārtojuma konceptuālās vadlīnijas

Ūdens ainavas tematiku caur labiekārtojuma elementiem ieteicams ieviest visās Balvu ezera piekrastes zonās. Tas nozīmē, ka minēto zonu labiekārtojumā dominē zilganzaļo un bēšo toņu paleta, ūdens dinamiku atspoguļojoši raksti, kas pamatā ir plūstoši un neregulāri. Labiekārtojuma elementu galvenais materiāls ir koks, kam pakārtojas karsti cinkota tērauda konstruktīvie risinājumi.

Kultūrvēsturiskās ainavas tematika galvenokārt dominē Balvu pilsētas vēsturiskajās ainavās – Balvu muižas parkā, Lāča dārzā un Vecpilsētas radošā kvartāla teritorijās. Šeit dominē zaļo un bēšo toņu paleta, ritmiski atkārtojošas formas. Labiekārtojuma galvenais materiāls ir koks un krāsots karsti cinkotais tērauds. Silti zaļie toņi galvenokārt parādās kā akcenti atsevišķu elementu ietvaros.

Pilsētvides struktūras tematika pamatā ieteicams ieviest Bolupes labā krasta aktīvās atpūtas un tūrisma teritorijās, un Brīvības ielas rekonstruējamā posmā, kā arī kā papildinājumu Balvu ezera piekrastes promenādes un peldvietas teritorijās un Jaunatnes parka teritorijā. Šeit dominē pelēko un bēšo toņu paleta, dinamiski raksti un formas. Labiekārtojuma galvenais materiāls ir koks un betons.

Sakrālās ainavas tematika kā akcentējošu papildinājumu ieteicams pievienot Jaunatnes parka, Vecpilsētas radošā kvartāla un Brīvības ielas rekonstruējamā posma teritorijās. Esošās tematikas papildināmas ar košākiem toņiem – sarkanie, bordo, zilo toņu paleti. Labiekārtojuma galvenais materiāls ir koks un akmens (laukakmens, granīts, ķieģelis).

Papildus dotiem identitātes tematikas raksturojumiem, katrā attīstāmā zonā ieteicams paredzēt pamata labiekārtojuma elementus. Dotās labiekārtojuma konceptuālās vadlīnijas un vispārīgos nosacījumu labiekārtojuma elementu izvietojumā un dizainā skatīt III grafiskās daļas 16. lapā.

5.7.2. Vienota segumu konceptuālās vadlīnijas

Attīstāmās zonās ieteicams izvēlēties dažāda veida cietos, irdenos, dabiskos un sintētiskos segumus. Asfaltbetona segumu paredzēt Brīvības ielas rekonstruējamā posmā, kas papildināms ar betona bruģakmens un ūdenscaurlaidīgu segumu pie nosacījuma, ja stāvlaukumā virs 50 automašīnām tiek paredzēta lietusūdens savākšanas un attīrīšanas sistēma ar fitoremediācijas augu palīdzību. Betona un granīta bruģakmens segums pamatā paredzams pastaigu takās, izņemot Balvu muižas parka zonu, kur gan atjaunojamais pusloka piebraucamais ceļš, gan arī gājēju takas un laukumus ieteicams izbūvēt no irdenā seguma – grants seguma. Papildus celiņu un laukumu konfigurācijas nostiprināšanai pa perimetru ieteicams veidot koka dēļu vai granīta joslu ietvaru.

Sintētiskos segumus, kā, piemēram, gumijas segums, ieteicams aktīvās atpūtas zonās – sporta un vingrošanas laukumos, kā arī bērnu rotaļu laukumos atsevišķās vietās, piemēram, nogāžu stiprinājumos.

Dabiskais segums kā koka dēļu klājs ir piemērots pastaigu laipām un platformām, galvenokārt Balvu ezera piekrastes zonās, īpaši pilnveidojamās peldvietas teritorijā. Dēļu klājs kā vienlaidus segums ir piemērots arī lielākiem laukumiem, atbilstoši izvēloties cietkoksnes materiālu kā, piemēram, lapegli. Visas koka konstrukcijas un segumus nepieciešams impregnēt un apstrādāt ar konkrētā vietā piemērotām eļļām, beicēm vai lazūrām.

Identitātes tematiskas vistiešāk pārnesamas izvēloties betona un / vai granīta, kā arī vienlaidus betona segumus, savstarpēji veidojot rakstus savietojot segumu toņus, formas un

rakstus. Vienotas segumu konceptuālās vadlīnijas un vispārīgos nosacījumus segumu plānošanā un ierīkošanā skatīt III grafiskās daļas 17. lapā.

5.7.3. *Vienotas apstādījumu struktūras principi*

TmP teritorijā esošā situācijā apstādījumu struktūru veido vēsturiskie stādījumi, ielu stādījumi un dekoratīvie stādījumi, kā, piemēram, puķu dobes. Papildus ir atsevišķas teritorijas, kur apaugumu veido dabiski pavairojušās sugas – vītoli, bērzi, papeles, u.c. Lai veidotu vienotu apstādījumu struktūru, pirmkārt, nepieciešams veikt esošā dendroloģiskā sastāva inventarizāciju un, otrkārt, definēt tās apstādījumu struktūras, kuras ir nepieciešams aizsargāt, saglabāt un pēctecīgi turpināt, kā arī tās apstādījumu struktūras, kas ir likvidējamas vai pārveidojamas kvalitatīvu estētisko un ekoloģisko nolūku nodrošinājumam.

Plānotās pamata apstādījuma struktūras perspektīvi attīstāmās zonās ir saglabājamie dendroloģiski vērtīgie kokaugi, augļu koki, daudzpakāpju apstādījumi, augu kastēs un podos, buferstādījumi (kokaugi augumā līdz 5 metriem), savvaļas augi un ģeometriskie stādījumi. Katrā zonā dominē noteiktas pamata apstādījumu grupas un identitātes tematikas:

- *Balvu ezera piekrastes zonā promenādes daļā* pamata apstādījumu grupu veido saglabājamie dendroloģiski vērtīgie stādījumi, savvaļas augi, kas atsevišķās vietās papildināmi ar buferstādījumiem. Identitātes tematika – ūdens ainava, kas atspoguļojas caur dabiskiem un viegli kopjamiem stādījumiem, pelēki bēšiem toņiem un atkārtoto ritmu;
- *Balvu ezera piekrastes zonā peldvietas daļā* pamata apstādījumu grupu ieteicams veidot no daudzpakāpju apstādījumiem. Identitātes tematika – ūdens ainava, kas atspoguļojas caur dabiskiem un viegli kopjamiem stādījumiem, pelēki bēšiem toņiem un atkārtoto ritmu;
- *Balvu ezera piekrastes pastaigu maršruta daļu* pamatā veido dabiskie biotopi un saglabājamie dendroloģiski vērtīgie stādījumi (Vecā parka daļā). Identitātes tematika – ūdens ainava, kas atspoguļojas caur dabiskiem un viegli kopjamiem stādījumiem, pelēki bēšiem toņiem un atkārtoto ritmu;
- *Balvu muižas parka zonas* pamata apstādījumi ir saglabājamie dendroloģiski vērtīgie stādījumi, kas papildināmi ar daudzpakāpju stādījumiem telpiskās kompozīcijas nodrošinājumam un buferstādījumiem Brīvības un Partizānu ielas posmos. Daļā muižas parka atjaunojami regulārie partera stādījumi. Identitātes tematika – kultūrvēsturiskā ainava, kas atspoguļojas caur viegli kopjamiem, tomēr pēctecīgi attīstāmiem stādījumiem;
- *Lāča dārza zonas* pamata apstādījumi ir saglabājamie dendroloģiskie stādījumi un atjaunojamie augļu koku stādījumi. Papildus zonā attīstāmām funkcijām pievienojami ģeometriskā tipa stādījumu kompozīcijas. Identitātes tematika – kultūrvēsturiskā ainava, kas atspoguļojas caur viegli kopjamiem, tomēr pēctecīgi attīstāmiem stādījumiem;
- *Jaunatnes parka un Bolupes labā krasta zonas* pamata stādījumus veido savvaļas augi (Bolupes pļavās), saglabājamie dendroloģiski vērtīgie stādījumi, kas papildināmi ar daudzpakāpju un buferstādījumiem. Abās zonās dominē pilsētvides struktūras sakrālās ainavas identitātes tematika, kas atspoguļojas caur ekstensīvi un viegli kopjamiem stādījumiem, pelēko un bēšo toņu, un sarkano un zilo toņu gammās;

- *Vecpilsētas radošā kvartāla* pamata stādījumus veido daudzpakāpju stādījumi un stādījumi podos un kastēs. Identitātes tematika – kultūrvēsturiskā un sakrālā ainava, kas atspoguļojas caur viegli kopjamiem stādījumiem ar atsevišķiem krāsu akcentiem;
- *Brīvības ielas posma zonas* pamata stādījumi augļu koki un stādījumi podos un kastēs. Identitātes tematika – pilsētvides struktūras un sakrālā ainava, kas atspoguļojas caur ekstensīvi un viegli kopjamiem stādījumiem ar atsevišķiem krāsu akcentiem.

TmP teritorijas stādījumi veidojami ievērojot un saglabājot nozīmīgākās skatu līnijas uz apkārtējām teritorijām. Vienotas apstādījumu struktūras principus un vispārīgos nosacījumus apstādījumu veidošanā un kopšanā skatīt III grafiskās daļas 18. lapā.

6. Zonu attīstības rekomendācijas

Plānoto zonu attīstības rekomendācijas balstītas uz dabas pamatnes parametriem, pilsētvides esošo telpisko raksturu un vides ilgtspējīgas, pēctecīgas, funkcionāli ērtas, drošas un stabilas attīstības principiem. Katrai zonai izstrādātas attīstības rekomendācijas, paredzot galvenās rīcības zonu funkcionālā un tematiskā piepildījuma sasniegšanai. Rekomendācijas apkopotas grafiskā materiālā, vizualizējot vietas iespējamās attīstības scenāriju, kā arī pievienojot vizuālus piemērus, kas raksturo zonu lietošanas veidu un noskaņu (skatīt IV grafisko daļu). Brīvības ielas posma rekomendācijas skatīt III grafiskās daļas materiālos.

6.1. Balvu piekrastes zona (promenāde)

Esošā situācijā Balvu piekrastes zonu, kas perspektīvā attīstāma kā reprezentatīvā zona ar promenādi, izvietojas abpus Stacijas ielai, kas izbūvēta pagājušā gadsimta vidū, iztaisnojot vēsturiskā ceļa (tagadējās Partizānu ielas) trasi. Izbūvējot Stacijas ielu, veidojas mitra un zema vieta daļa starp ielas valni un vecā ceļa daļu.

Zonai doti divi iespējamie attīstības scenāriji, kur 1. attīstības scenārijā Balvu ezera piekrastes (promenādes) zonu paredzēt kā Balvu pilsētas reprezentatīvo zonu, atgūstot kvalitatīvu vēsturiski nozīmīgu publiskās ārtelpas daļu – Balvu ezera ZA galu, pārceļot Stacijas ielas trasi. Papildus izbūvējot vismaz divus ietilpīgus auto stāvlaukumus (*Park & Go*), tūrisma centru un promenādes. Zonas galvenās attīstības rekomendācijas:

- Stacijas ielas trasi novirzīt tuvāk vecajam ceļam (Partizānu ielai), iegūstot vairāk telpas Balvu ezera piekrastei;
- Veidot laikmetīgu Balvu pilsētas identitātes tēlu – ēku, informācijas punkts / skatu platforma / kafejnīca, u.c.);
- Veidot gājēju tuneli zem Stacijas ielas ar skata asi uz muižas ansambli – kunga māju;
- Veidot promenādi gar Balvu ezeru, paredzot apstādījumus;
- Izbūvēt laivu, jahtu un plosta 'Vilnītis' piestātņi;
- Izbūvēt 'laikmetu promenādi' pa vecā ceļa trasi, paredzot labiekārtojumu un izglītojošu informāciju standus, vides objektus par Balvu vēsturisko attīstību;

- Paredzēt ietilpīgus auto stāvlaukumus ar zaļās struktūras īpatsvaru vismaz 30% no kopējās platības;
- Atvērt skatu līnijas caur esošo apaugumu uz sporta un atpūtas zonu;
- Izbūvēt Balvu ezera izziņas taku;
- Krasta ielas 3A teritorijā attīstīt viesnīcu un tirdzniecības pakalpojumus;
- Veidot savienojumu ar Bolupes labā krasta teritoriju, izbūvējot gājēju tuneli vai laipas zem tilta (ņemt vērā esošās apakšzemes inženierkomunikācijas).

2. attīstības scenārijā reprezentatīvā daļa un gājēju promenāde veidota paralēli esošai Stacijas ielas trasei, novirzot Balvu pilsētas identitātes tēlu – ēku, informācijas punkts / skatu platforma / kafējnīca, u.c.) uz Vidzemes ielas 5G, 5H teritoriju. Papildus promenādes daļā paredzēta peldoša pusloka skatu platforma ezerā.

Zonas grafisko materiālu skatīt IV grafiskās daļas 1. un 2. lapā.

6.2. Balvu piekrastes zona (peldvieta)

Esošā situācijā izbūvēta peldvieta, kas nav oficiāli reģistrēta. Peldvieta izvietojas vēsturiskā muižas ansambļa krasta ainavā.

Balvu ezera piekrastes (peldvietas) zonu paredzēt kā pilsētas galveno oficiālo peldvietu, labiekārtojot teritorijas sauļošanās un peldēšanās zonas atbilstoši MK noteikumiem. Zonas galvenās attīstības rekomendācijas:

- Labiekārtot pludmali, paredzot koka laipas, takas, atpūtas vietas ar zviļņiem sauļošanās un saulrieta vērošanai. Papildus paredzēt ierobežotu peldēšanās vietu, kas piemērota arī ziemas peldēm;
- Piekrastes daļai izstrādāt funkcionālo un tematisko zonējumu, nosakot ūdens teritorijas lietošanas nosacījumus;
- Teritorijā paredzēt aktivitāšu laukumu, kas galvenokārt kalpotu par pasākumu laukumu, piemēram, brīvdabas kino izrādēm, u.c.;
- Laivu nomu pārvietot uz piekrastes promenādes daļu;
- Atjaunot un iedzīvināt bij. brūža drupas, paredzot kafējnīcu, viesnīcu, svinību telpas;
- Bij. muižas pienotavas A fasādes drupas iekonservēt un eksponēt kā 'vides sienu', paredzot mākslas darbu izvietošānu un citu mākslas aktivitāšu izvēršanu;
- Piepūšamās ūdens atrakcijas novirzīt pa kreisi no muižas parka;
- Visas zonas ietvaros paredzēt vienota stila būves un labiekārtojumu;
- Papildināt ar krasta stādījumiem (vītoliem, kārkliem, priedēm, u.c.);
- Transporta kustību paredzēt tikai līdz auto stāvlaukumam;
- Veidot savienojumu piekrastes pastaigu takai ar Alejas ielu un Rūpniecības ielu;
- Rūpniecības ielas galā paredzēt motorizēto transporta līdzekļu aktivitāšu zonu un nomas punktu.

Zonas grafisko materiālu skatīt IV grafiskās daļas 3. lapā.

6.3. Balvu piekrastes zona (Ezera pastaigu maršruts)

Balvu ezera piekraste daļēji atrodas Balvu pilsētā un daļēji Balvu novada teritorijā. Esošā situācijā ap Balvu ezeru ved maršruts, kas sākas Brīvības iela daļā pie izejas uz peldvietu, un tālāk pāriet Balvi -Teteri-Upatnieki ceļā līdz meža takai, kas ved līdz slūžām pār Bolupi. Tālāk maršruts iet cauri mežam līdz ceļam Balvi-Celmene-Sita un atpakaļ pilsētā pa Vidzemes ielu. Ezera krasta līnija galvenokārt ir grūti pieejama – to šķērso privāto īpašumu zemes gabali kā arī mazdārziņu teritorijas. Tomēr noteiktā 10 metru platā tauvas joslā ir iespējams vismaz gar vienu ezera krasta pusi izbūvēt pastaigu maršrutu, kas ved gar pašu ūdens malu.

Balvu ezera piekrastes pastaigu maršruta zonu attīstīt kā aktīvās atpūtas trasi ar atsevišķām labiekārtotām atpūtas vietām. Zonas galvenās attīstības rekomendācijas:

- Izbūvēt pastaigu taku pa Balvu ezera tauvas joslu, savienojot perspektīvās promenādes sākuma punktu un pansionāta 'Balvi' teritoriju;
- Vecā parka teritorijā izbūvēt skatu torni un labiekārtotu atpūtas vietu / skatu platformu. Saglabāt esošo atpūtas vietu;
- Pansionāta 'Balvi' teritorijā takas apmeklētājiem paredzēt labiekārtotu atpūtas vietu un auto stāvlaukumu;
- Izvietot takas marķējumu pa esošo ceļu cauri mežam līdz Balvi-Celmene-Sita ceļam;
- Izvietot marķējumu no Balvi-Celmene-Sita ceļa līdz slūžām pār Bolupi;
- Paredzēt slūžu pārbūvi pār Bolupi. Izbūvēt tiltu, kas nodrošina arī apsaimniekošanas transporta piekļuvi teritorijām abpus Bolupei;
- Pie pārejas paredzēt labiekārtotu atpūtas vietu un auto stāvlaukumu. Atpūtas vietā paredzēt piknika galdus, ugunsкура vietas, šķiroto atkritumu konteinerus slēgtā nojumē;
- Tālāk maršrutu virzīt līdz Balvi-Teteri-Upatnieki ceļam un Brīvības ielai;
- Veidot pieeju ezera krastam pa Tālo ielu. Krastā izbūvēt labiekārtotu atpūtas vietu ar skatu platformu un laivu piestātņi.

Zonas grafisko materiālu skatīt IV grafiskās daļas 4. lapā.

6.4. Balvu muižas parka zona

Aptuveni 1870. gados tika izveidots muižas parks, kas kalpoja kā atpūtas vieta tikai muižas īpašnieku ģimenei un tās viesiem. Parks ir mākslīgi veidota dabas elementu sistēma, kas ataino esošā laika posma plānojuma principus. Tā platība ir 10,1 ha. Reljefs viscaur parkam ir līdzens, taču pie ezera tas veido nogāzi. Parkam ir dendroloģiskas un kultūrvēsturiskas vērtības. Tajā tiek iekļautas saskatāmas skatu perspektīvas, atklātas lauces, ūdenstilpes un ūdensteces, kā arī vērtīgi introducēti sugu kokaugi, kas veido koku grupas parkā. Aiz pils ir saskatāmas 2 garenas lauces ar skatu perspektīvām uz ezeru. Gar to malām atrodas liepu un kļavu grupas. Mūsdienās Balvu muižas parks kalpo kā atpūtas parks iedzīvotājiem. Parks ir saglabājies aptuveni savā sākotnējā platībā, taču ir zudusi liela daļa bijušā plānojuma struktūras. Orginālais pastaigu celiņu tīkls parkā ir zudis pavisam, kā arī ir daudz pašizsējušies koki, kas izjauc sākotnējo ainavas plānojumu. Galvenā lauce un estrāde parkā ir saglabājusies, taču estrāde ir pārbūvēta, ap to izveidots asfaltēts celiņu tīkls un autostāvvietas. Parādes pagalmis pils priekšā ir pārveidots pavisam. Šobrīd parkam ir piešķirts pilsētas parka statuss.

Balvu muižas parka zonu paredzēt attīstīt kā autentisku, maksimāli vēsturiskai situācijai pietuvinātu ainavu. Parka turpmākā apsaimniekošanas plānošanā piesaistīt kvalificētus speciālistus. Zonas galvenās attīstības rekomendācijas:

- Izskatīt iespēju esošās brīvdabas estrādes demontāžai ar mērķi atjaunot parka 19.gs. ainaviskās vērtības vai plānot esošās estrādes pilnīgu pārbūvi, atbilstoši mūsdienu prasībām;
- Izveidot apakšzemes gājēju tuneļa savienojumu ar Jaunatnes parku;
- Rekonstruēt parka vēsturisko celiņu tīklu, savienojot ar piekrastes peldvietas un Jaunatnes parka zonām. Celiņiem paredzēt grants segumu ar stiprinātiem bortiem. Visu celiņu konstrukciju paredzēt transporta slodzei. Celiņa posmu gar ezera krastu izbūvēt vismaz 3,5m platumā, nodrošinot apsaimniekošanas transporta piekļuvi;
- Rekonstruēt kunga mājas parādes lauci un pusloka piebraukšanas ceļu līdz ieejas durvīm. Pusloka ceļam paredzēt grants vai granīta segumu;
- Pakāpeniski atjaunot parka stādījumu struktūru, balstoties uz dendroloģiskās inventarizācijas datiem;
- Atjaunot parka perimetrālos buferstādījumus posmā gar Partizānu un Brīvības ielām;
- Paredzēt demontēt parka vēsturiski neiederīgās struktūras – uzpludināto dīķi, lauces šķērsojošos celiņus, apgaismojuma laternas, soliņus, u.c. novecojošos labiekārtojuma elementus;
- Atjaunot vēsturisko lapeni un ģeometrisko dārza parteri, pielāgojot teritorijas izmantošanu nelieliem ārtelpas kultūras pasākumiem;
- Atjaunot dabiskās ūdensteces un veikt vēsturiskās trieces izpēti un atjaunošanu kā izglītojošu objektu. Izvērtēt jaunuzbūvētās trieces lietderību, izskatīt iespēju pārnest uz citu pilsētas teritoriju;
- Izvietot karoga mastu uz Stacijas ielas asīm. Masti izvietojams starp koku vainagiem;
- Atjaunot bij. kalpu māju;
- Paredzēt pakalpojumu sniedzējiem auto novietni pie bij. muižas kalpu mājas.

Zonas grafisko materiālu skatīt IV grafiskās daļas 5. lapā.

6.5. Lāča dārza zona

Pretī muižas pils ēkai, otrpus ceļam vēsturiski atradies augļu dārzs, kas mūsdienās tiek saukts par Lāča dārzu. Muižas laikos starp pils ēku un augļu dārzu bija atklāta lauce, kas virzīja skatu uz augļa dārza ainavu. Dārzs puslokā tika ietverts ar lazdu aleju un zemes valni, mūsdienās tas ir daļēji izpostīts sakarā ar dažādiem saimnieciskajiem darbiem. Dārza centrā izveidoja dīķi, tā izraktā zeme tika izmantota, lai izveidotu mākslīgu pauguru, paverot plašāku skatu uz apkārtējo ainavu. Bijušie augļu koki vairs nav sastopami dārzā mūsdienās, taču to vietā ir izvietoti dažādi akmens krāvumi. Senāk dārzā atradās arī dārznieka un ābolu māja. Līdz pat mūsdienām blakus augļu dārzam ir saglabājusies mūra ēka, kas bija kādreizējā muižas klēts.

Lāča dārza zonu paredzēt attīstīt kā interaktīvi izglītojošās atpūtas zonu, padarot to staigājamāku un nesteidzīgai atpūtai piemērotāku. Zonas galvenās attīstības rekomendācijas:

- Veikt parka dendroloģisko inventarizāciju;
- Rekonstruēt esošo celiņu tīklu, likvidējot caurstaigājamus virzienus un pilnveidojot pastaigu lokus;
- Veidot vizuāli spilgtu ieeju pa centrālo asi - izmantot laikmetīgās mākslas paņēmienus;
- Demontēt strūklaku un tajā izvietoties laukakmeņus pārvietot uz citu dārza daļu;
- Paredzēt tematisko maršruta taku gar laukakmeņiem, pievienot izglītojošu informāciju;
- Veidot ritmiskus augļu koku stādījumus muižas kunga mājas un muzeja ēkas apjomā;
- Starp augļu kokiem paredzēt aktivitāšu telpas / laukumus, kurus izmantot, eksponējot īslaicīgus vides un mākslas objektus, kā arī izmantot kā interaktīvās komunikācijas telpas;
- Piešķirt funkciju dārzā esošai ēkai;
- Pie bērnu un jauniešu centra paredzēt aktivitāšu telpu / laukumu;
- Visā teritorijā paredzēt lietusūdens savākšanas un novadīšanas sistēmu, izmantojot bioevalkas, grāvjus, lietusdārzus.

Zonas grafisko materiālu skatīt IV grafiskās daļas 6. lapā.

6.6. Jaunatnes parka zona

Esoša situācijā Jaunatnes parks ir mazattīstīta rekreācijas teritorijas, kas atrodas Bolupes krastos. Teritoriju veido izteikts reljefs – nogāze virzienā no Ezera ielas uz Bolupes krastiem. Esošie kokaugi ir biezi stādīti un dienas lielākajā daļā veido izteiktu noēnotu teritoriju. Esošie koki stādīti rindās paralēli Bolupes krastam.

Jaunatnes parka zonai piešķirt jaunu identitāti un attīstot veidot kā kvalitatīvu atpūtas un kultūras pasākumu teritoriju. Zonas galvenās attīstības rekomendācijas:

- Iesaistot sabiedrību, rosināt piešķirt jaunu nosaukumu parka teritorijai;
- Izvērtēt iespēju paredzēt vietu jaunai Brīvdabas estrādei;
- Izbūvēt celiņu tīklu un tā savienojumu ar muižas parku. Papildus paredzēt labiekārtotas noejas pie Bolupes. Veidot nelielas atpūtas terases;
- Izbūvēt gājēju tiltu, nodrošinot Bolupes kuģošānu. Tilta virzienu vērst pret Balvu reprezentatīvo zonu un noeju savienot ar veco ceļu;
- Izbūvēt pārceltuvi (piemēram, ar gaisa trosi);
- Izbūvēt pastaigu dabas takas pa Bolupes palienām. Daļu takas paredzēt kā laipas;
- Parka nogāzē paredzēt bērnu rotaļu laukumus dažādām vecuma grupām. Laukumu aprīkojumu pielāgot esošajam reljefam;
- Paredzēt ziemas sporta veidiem atbilstošas labiekārtotas vietas (slēpošanas trases, kamaniņu šļūkšanu);
- Retināt esošos apstādījumus un paredzēt jaunus – daudzpakāpju stādījumus (krūmus, ziemcietes);
- Atsevišķās vietās saglabāt alejas tipa rindas;
- Risināt lietusūdens novadīšanu, savākšanu un attīrīšanu;
- Izbūvēt auto stāvlaukumu.

Zonas grafisko materiālu skatīt IV grafiskās daļas 7. lapā.

6.7. Vecpilsētas radošā kvartāla zona

Zona atrodas Kalna ielā 5, 7A, 8, kas veidojusies starp pilsētas vēsturiski saglabājušos koka apbūvi un padomju gados būvēto tirdzniecības centru, tai skaitā tagadējās autoostas teritorijām. Esošā situācijā teritorijas lielāko daļu sedz zāliena platības un apaugums.

Vecpilsētas radošā kvartāla zona attīstāma kā pilsētas vēsturiskā centra kodols, radot sociāli aktīvu apkārtni, un sasaistot to ar pilsētas nozīmīgākām rekreācijas ārtelpām. Zonas galvenās attīstības rekomendācijas:

- Izbūvēt gājēju ietvi gar Ezera ielu, paredzot ielas pārbūvi ievērojot kopīgās ielas telpas lietošanas principus;
- Iedzīvināt vecpilsētas centru, piesaistot privātos investorus, pasākumu organizatorus, aktīvas nevalstiskās organizācijas, dažādu ārtelpas pasākumu veidošanā, sabiedrības pulcēšanā un izglītošanā;
- Radīt apstākļus labvēlīgai mobilai tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanai - nodrošināt inženierkomunikāciju pieslēgumus, atļaujas, u.c.
- Kvartālu veidot kā nākotne potenciālo tirgus vietu;
- Paredzēt kvartāla perimetrālo apbūvi, nodrošinot nakšņošanas, ēdināšana u.c. sociālos un tūrisma pakalpojumus. Apbūvi veidot ar iekļaujoši laikmetīgu arhitektūru;
- Teritoriju labiekārtojot, izmantot laikmetīgus risinājumus, kas izceļ vietas vēsturisko šarmu un vērtības;
- Nodrošināt savienojumu ar Jaunatnes parku un esošo kultūras un atpūtas centru, izbūvējot gājēju ielas;
- Saglabāt esošo centrālo apli;

Zonas grafisko materiālu skatīt IV grafiskās daļas 8. lapā.

6.8. Bolupes labā krasta zona

Esošā situācijā Bolupes labais krasts veidojies kā aktīvās atpūtas zona, kurā izbūvēta velo trase un pārējā teritorija atvēlēta izbraukuma atrakciju izvietojšanai. Daļā aiz Pelnupes ved pastaigu takas, kas ir stipri aizaugušas. Teritoriju sedz apaugums.

Bolupes labā krasta zonu attīstīt kā aktīvās atpūtas un tūrisma pakalpojumu teritoriju. Zonas galvenās attīstības rekomendācijas:

- Labiekārtot dzīvojamo treileru teritoriju, paredzot piekļuvi no jaunizbūvējama ceļa ar pieslēgumu pie Krasta ielas;
- Izbūvēt un labiekārtot kempingu teritoriju, maksimāli saglabājot esošo apaugumu. Veidot pieejas pie Bolupes, sasaistīt ar perspektīvo dabas / slēpošanas taku;UK
- Tūrisma zonā paredzēt tūrisma pakalpoju centru;
- Izveidot dabas izziņas taku un laipas pār Pelnupi. Takas aprīkot ar apgaismojumu un ziemas periodā nodrošināt slēpošanas iespējas;
- Plānot slidotavu un nomas punktu aktivitāšu inventāram;
- Izbūvēt sporta laukumus (volejbols, basketbols, florbols, u.c.);

- Saglabāt laukumu pārvietojamām atrakcijām. Nodrošināt piekļuvi no Partizānu ielas;
- Labiekārtot un pilnveidot esošās velo trases apkārtni, iekļaujot kopējā sporta laukumu sistēmā;
- Paredzēt skeitparka izbūvi;
- Izveidot vingrošanas laukumus ar āra iekārtām. Paredzēt segta tipa aktivitāšu laukumus;
- Paredzēt buferstādījumus gar privātām teritorijām;
- Izbūvēt auto stāvlaukumu;
- Auto transporta kustību pa Partizānu ielu paredzēt no Krasta ielas. Caurbraukšanu nodrošināt tikai operatīvam un apsaimniekošanas transportam;
- Izbūvēt laivu nolaišanas rampu;
- Izbūvēt pārceltuvi, kas savienota ar Jaunatnes parka dabas izziņas takām.

Zonas grafisko materiālu skatīt IV grafiskās daļas 9. lapā.

Visām attīstāmām zonām doti labiekārtojuma dizaina un apstādījumu priekšlikumi, kurus skatīt šī dokumenta pielikumu daļā.

7. Teritoriju attīstības īstenošanas secība

Teritorijas attīstības pamatā ir ilgtspējīgas attīstības plānošanas principi, kā ietvaros tagadējām un nākamajām paaudzēm tiek nodrošināta kvalitatīva vide un līdzsvarotu ekonomiskā attīstība, racionāli izmantoti dabas, cilvēku un materiālie resursus, kā arī saglabāts un attīstīts dabas un kultūras mantojums¹⁷. Lai nodrošinātu iepriekš minētos plānošanas principus, jāievēro finansiālo iespēju princips – izvērtēt esošos un vidējā termiņā prognozētos resursus un piedāvāt efektīvākos risinājumus attiecībā uz nosprausto mērķu sasniegšanai nepieciešamajām izmaksām.

TmP ietvaros teritorijā izdalītas 7 zonas, no kurām trīs pozicionētas kā prioritāri attīstāmās jeb tā saucamie enkurobjekti (skatīt 24. att.). Atbilstoši katra enkurobjekta realizācijas ietvaros tiek nodrošināta tuvākās apkārtnes attīstība – pamatā pilsētvides mobilitātes un rekreācijas jautājumos. Teritorijas attīstība plānota pakāpeniska, pamatā reaģējot uz iedibinātiem vietas lietošanas principiem.

---

¹⁷ Attīstības plānošanas sistēmas likums

Attēls Nr. 24. Enkuroobjekti

Attīstības grafikā izdalāmi funkcionālo zonu attīstības nosacījumi noteiktā laika nogrieznī. Vispārīgie nosacījumi ietver teritorijas kā funkcionāli un tematiski pilnvērtīgi vienotas vides attīstības priekšnosacījumus. Zonu aktivitāšu attīstības secību un laika grafiku skatīt 1. tabulā.

Tabula nr. 1

N.p. k.	Aktivitātes nosaukums	Iegūstamais rezultāts	Īstenošanas gads
1.	Balvu muižas parka, Lāča dārza un Jaunatnes parka dendroloģiskā inventarizācija	- Vēsturiskā muižas ansambļa un Jaunatnes parka teritorijā esošo apstādījumu dendroloģiskā inventarizācija	2023.
2.	Promenādes izbūve (1. scenārijā Stacijas ielas pārbūve / pilnveide un promenādes izbūve, 2. scenārijā – gājēju promenādes izbūve)	- 1.scenārijs – Stacijas ielas trases pārbūve posmā no Krasta ielas līdz tiltam, mainot trases asi, pietuvinot vecā ceļa posmam. Mērķis - atjaunot Balvu ezera ZA gala pieejamību, radot vietu kvalitatīvai publiskai ārtelpa; - 2.scenārijs – drošas gājēju platformas / promenādes izveide pakārtoti ielas trasei, radot drošu un ērtu pieejamību muižas parkam un Jaunatnes parkam; - Auto stāvlaukuma izbūve Vidzemes iela 5G, 5H	2024.-2026.
3.	Pilsētas reprezentatīvās zonas izveide	- Tūrisma objekta (būves) izbūve un teritorijas labiekārtojums; - Vecā ceļa labiekārtojums un auto stāvlaukuma izbūve	2026.-2027.
4.	Balvu muižas parka atjaunošana	- Balvu muižas parka vēsturiskā pastaigu maršruta, celiņu tīkla atjaunošana; - Ainavas atjaunošana (apstādījumi, skatu līnijas, atvērumi, buferstādījumi); - Paviljona un partera atjaunošana; - Parādes lauces rekonstrukcija; - Triesces sistēmas atjaunošana; - Karoga masta uzstādīšana	2024.-2026.

N.p. k.	Aktivitātes nosaukums	Iegūstamais rezultāts	Īstenošanas gads
5.	Balvu muižas parka un Jaunatnes parka droša savienojuma izbūve	- Gājēju tuneļa izbūve zem Stacijas ielas pārvada, perspektīvā savienojot Balvu muižas parka promenādi ar Jaunatnes parku	2024.
6.	Jaunatnes parka revitalizācija un gājēju tilta pār Bolupi izbūve	- Pastaigu maršruta un labiekārtojuma izveide; - Estrādes izbūve; - ērnu rotaļu laukumu izbūve; - Auto stāvlaukuma izbūve; - Apstādījumu rekonstrukcija; - Gājēju tilta pār Bolupi izbūve	2025.-2027.
7.	Vecpilsētas radošais kvartāla iedzīvināšana	- Kalna ielas 5, 7A un Ezera ielas 8, 10 attīstības scenāriju modelēšana - plenērs, koprades pasākums, utt. Investoru un organizāciju piesaiste	2023.
8.	Zaļās mājas un apkārtnes rekonstrukcija	- Zaļās mājas atjaunošana un jaunu funkciju ieviešana; - Apkārtnes labiekārtojums atbilstoši vēsturiskiem principiem; - Auto stāvlaukuma izbūve un savienojuma ar muižas parku un peldvietas izveide	2024.-2025.
9.	Peldvietas pilnveide	- Esošās peldvietas labiekārtojuma pilnveide - savienojums ar muižas parka pastaigu tīklu un pastaigu maršruta ap Balvu ezeru; - Transporta organizācija; - Ūdens telpas izmantošanas nosacījumu ieviešana (t.sk. ierobežotas peldvietas izbūve)	2027.-2028.
10.	Lāča dārza pilnveide	- Lāča dārza celiņu tīklojuma rekonstrukcija; - Lietusūdens savākšanas sistēmas izbūve; - Augļu dārza stādījumu un atpūtas / radošo laukumu izbūve	2027.-2028.
11.	Pastaigu maršruta izbūve ap Balvu ezeru	- Pastaigu maršruta izbūve Balvu ezera tauvas joslā, Brīvības ielas posmā; - Atpūtas vietu labiekārtojums	2028.-2029.
12.	Kempingu un dzīvojamo treileru zonas izbūve	- Kempingu un dzīvojamo treileru teritoriju labiekārtojums; - Infrastruktūras izbūve; - Savienojuma pār Pelnupi izbūve; - Slidotavas un inventāra nomas izbūve	2030.-2031.
13.	Aktīvās atpūtas (sporta) zonas pilnveide	- Teritorijas labiekārtojuma izbūve – sporta laukumu, vingrošanas iekārtu izbūve; - Velo trases labiekārtojums, pārvietojamās iekārtas (laukums); - Skeita laukuma izbūve	2032.-2033.
14.	Dabas taku Bolupes krastos izbūve	- Dabas takas izbūve Bolupes un Pelnupes krastos	2034.-2035.
15.	Brīvība ielas telpas rekonstrukcija	- Ielas telpas pārbūve, ieviešot kopīgās telpas principus	2036.-2038.

Attīstības grafika materiālu skatīt IV grafiskās daļas 10. lapā.

Papildus vietas attīstībai un aktivitāšu klāsta pilnveidei nepieciešama teritorijas apsaimniekošana, kuras mērķis ir ilgtermiņā radīt estētiski un ekoloģiski kvalitatīvu vidi. TmP

teritorijas apsaimniekošanas nosacījumi iever ikdienas, iknedēļas, ikmēnešu un ikgadējus uzturēšanas principus. Pamatā izdalāmi TmP teritorijas:

- ikdienas apsaimniekošanas darbi, kas saistīti ar teritorijas kopšanas darbiem;
- iknedēļas apsaimniekošanas darbiem, kas saistīti ar gan ar teritorijas kopšanas, gan pilnveides darbiem;
- Ikmēneša apsaimniekošanas darbiem, kas galvenokārt ir pakārtoti sezonālībai;
- ikgadējie teritorijas pilnveides darbi, kas saistīti ar labiekārtojuma infrastruktūras nolietojanos;
- atsevišķās teritorijas ieteicams veikt vides monitoringu ik pēc pieciem gadiem.

Optimālam teritorijas apsaimniekošanas nodrošinājumam nepieciešams izstrādāt apsaimniekošanas plānu, kas ietver teritorijas uzturēšanas zonējumu un grafiku.

Atbilstoši attīstības plānošanas sistēmas likumam, TmP ietvaros izvirzīto mērķu sasniegšanai un grafika optimālai realizācijai, ieteicams izstrādāt un nodrošināt uzraudzības kārtību, kas ir ne retāk kā reizi piecos gados no TmP apstiprināšanas brīža.

GRAFISKĀS DAĻAS

I Grafiskā daļa – Esošās situācijas kartes

II Grafiskā daļa – Ainavas analīzes kartes

III Grafiskā daļa – Ainavas koncepcijas kartes

IV Grafiskā daļa – Perspektīvo zonu rekomendāciju kartes

PIELIKUMI

1. Pielikums – ainavas inventarizācijas fotoattēli
2. Pielikums – informācijas stendu, norāžu risinājumi
3. Pielikums – vides pieejamības risinājumi
4. Pielikums – jauno stādījumu veidošanas un apsaimniekošanas principi
5. Pielikums – stādījumu plānošanas principi
6. Pielikums – Balvu piekrastes zonas labiekārtojuma priekšlikumi
  - 6.1. Pielikums – Soliņi, atkritumu urnas, velo novietnes
  - 6.2. Pielikums – Celiņi
  - 6.3. Pielikums – Gājēju tiltiņi, laivu piestātnes
  - 6.4. Pielikums – Apgaismojums
7. Pielikums – Balvu muižas parka un Lāča dārza labiekārtojuma un apstādījumu priekšlikumi
  - 7.1. Pielikums – Soliņi, atkritumu urnas
  - 7.2. Pielikums – Celiņi
  - 7.3. Pielikums – Celiņu ierīkošanas un apsaimniekošanas principi
  - 7.4. Pielikums – Tiltiņi

- 7.5.Pielikums – Apgaismojums
- 7.6.Pielikums – Apstādījumu sortiments
- 7.7.Pielikums – Apstādījumu sortiments (turpinājums)
- 8. Pielikums – Jaunatnes parka labiekārtojuma priekšlikumi
  - 8.1.Pielikums – Soliņi, atkritumu urnas
  - 8.2.Pielikums – Atpūtas vietas
  - 8.3.Pielikums – Segumi
- 9. Pielikums – Vecpilsētas radošā kvartāla labiekārtojuma priekšlikumi
  - 9.1.Pielikums – Segumi
  - 9.2.Pielikums – Apgaismojums
- 10. Pielikums – Bolupes labā krasta labiekārtojuma priekšlikumi
  - 10.1. Pielikums – Soliņi, atkritumu urnas, dzeramā ūdens pumpis
  - 10.2. Pielikums – Apgaismojums, velo novietnes, segums
- 11. Pielikums – Balvu muižas parka zonas perspektīvās attīstības vizualizācijas